

การพิจารณาความผิดและลงโทษข้าราชการครูในการประพฤติดังกล่าว

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นทั้งเป้าหมายและมรรควิธีไปสู่การพัฒนาประเทศ ผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญที่สุดในวงการศึกษาคือครู เพราะครูทำหน้าที่การสอนและหน้าที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคลอื่นเป็นหน้าที่อันยากยิ่งกำลังคนโดยตรงนั่นเอง¹ ความสำเร็จของการศึกษาในปัจจุบันนั้นไม่เพียงอบรมให้คนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ แต่หมายถึงว่าผลการศึกษจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเป็นคนดี สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นการศึกษาหรือการเรียนการสอนที่สมบูรณ์จะต้องส่งเสริมความรู้และคุณธรรมประกอบกันไปด้วย บทบาทของครูที่จะส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียน คือการประพฤติดังกล่าวของผู้สอนเอง เพราะนักเรียนส่วนมากเชื่อครู นับถือครูมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป การกระทำของครูจะถ่ายทอดมาเป็นของเด็กร้อยง่ายด้าย ซึ่งตรงกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ที่กล่าวถึงสำนึกอันเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) ที่อยู่ภายในจิตใจว่าเป็นสิ่งที่เด็กได้รับจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ ด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มั่งคั่งอำนาจเหนือตนหรือผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดจะยอมรับเอากฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ²

จะเห็นได้ว่าครูเป็นวิชาชีพที่ได้รับการคาดหวังไว้สูง สังคมไทยยกย่องครูให้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงข้อมคาดหวังในตัวครูให้เป็นผู้มีความประพฤติดังกล่าวด้วย คุณลักษณะของครูไทย ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับสภาวะสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของแต่ละยุคแต่ละสมัย

¹ เฉลียว บุรภัทต์และคณะ, "รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี" (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520), หน้า 1.

² เฉลิมเกียรติ พิททวน, จิตวิเคราะห์ของ فروยด์ (กรุงเทพมหานคร : คำรณการพิมพ์, 2522), หน้า 152.

การศึกษาของไทย ในสมัยก่อน ได้อาศัยวัดเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ ด้วยเหตุนี้คุณลักษณะของครูไทย แต่ดั้งเดิม ก็คือคุณลักษณะของพระสงฆ์ ครูจะต้องเป็นผู้เคร่งครัดศีลธรรม เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อศิษย์ ครูจึงเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป เช่นเดียวกับพระสงฆ์ ครั้นเมื่อมีการจัดการศึกษาแบบตะวันตก คุณลักษณะและบทบาทของครูเปลี่ยนแปลงไป โดยครูต้องทำงานมากขึ้น มีการจ้าง โดยมีเงินเป็นค่าจ้างนอกไปจากสิ่งที่บูชาครู³ และครูได้กลายมาเป็นข้าราชการรับเงินเดือนประจำเช่นเดียวกับข้าราชการทั่วไป แต่ความหวังในตัวครูยังเป็นอยู่เช่นเดิม ดังนั้นบุคคลที่ได้ตั้งใจเข้ามาสู่วงการวิชาชีพครูแล้ว จะต้องตระหนักในความเป็นครูและประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครูทั้งใน เวลาและนอกเวลาทำการสอน ทั้งในที่ลับสายตาผู้อื่นและในที่สาธารณะ จากหน้าที่ข้าราชการครู เป็นตำแหน่งหน้าที่ที่อยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ จึงต้องรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง หน้าที่ราชการของตนมากกว่าข้าราชการทั่วไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่่าสังเกตว่าแม้ข้าราชการครูจะเป็นผู้มีสถานภาพในสังคมดังกล่าว แต่เนื่องจากบทนิยามศัพท์ในทางกฎหมายคือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 3 และมาตรา 30 ได้กำหนดให้ผู้บริหารและผู้มีตำแหน่งหน้าที่อื่นซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา แต่อาจไม่ได้ทำการสอน เช่น ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด ฯลฯ เป็นข้าราชการครูด้วย ซึ่งข้าราชการครูเหล่านี้อาจเคยผ่านการเป็นครูมาแล้ว แต่โดยตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหารย่อมไม่ถือว่าเป็นครู การอยู่ภายใต้วินัยเช่นเดียวกับครูจึงอาจมีข้อโต้แย้งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องเข้มงวดกวดขันในกรณีการประพฤติผิดทางเพศ เพราะอาจมีข้อโต้แย้งได้ว่า ถ้าไม่มีการเข้มงวดกวดขันในการประพฤติผิดทางเพศของข้าราชการทั่วไป ข้าราชการครูซึ่งมิใช่ผู้สอนก็อาจจะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับข้าราชการทั่วไป แต่ก็อาจโต้แย้งกลับได้ว่าข้าราชการครูเหล่านี้ควรมีการเข้มงวดกวดขันเช่นเดียวกับครูผู้สอน เพราะผู้บริหารหรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา เช่น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ศึกษาธิการจังหวัด ฯลฯ ก็เกี่ยวข้องกับนักเรียนและครูผู้สอนอยู่ดี หากมีการประพฤติผิดทางเพศก็จะเป็นแบบอย่างในวงการศึกษาได้อุ้มนั่นเอง จึงสมควรเข้มงวดกวดขันไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

³รอง ศยามานนท์ และคณะ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2527), หน้า 29-30.

2.1 เหตุที่ต้องเคร่งครัดในการลงโทษข้าราชการครูในการประพฤติดังกล่าว

วินัยข้าราชการมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ คือ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทางราชการ เพื่อความเจริญของประเทศ เพื่อความมั่นคงของชาติ และเพื่อความผาสุกของประชาชน⁴ ดังนั้นขอบเขตของวินัยข้าราชการจึงควรอยู่ภายในกรอบแห่งความมุ่งหมายดังกล่าว การกระทำใดที่ไม่กระทบกระเทือนถึงวัตถุประสงค์หลักแล้ว การกระทำนั้นก็ควรอยู่ในข่ายของวินัยข้าราชการ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับวินัยข้าราชการยังมีจุดมุ่งหมายเพื่ออํารงศักดิ์ศรีของข้าราชการอีกด้วย การกระทำใดที่เสื่อมเสียศักดิ์ศรีของตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงอยู่ในขอบข่ายที่อาจผิดวินัยข้าราชการได้⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวินัยข้าราชการครูนั้น นอกจากเป็นข้อปฏิบัติสำหรับข้าราชการครูเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักแล้ว ยังถือเป็นจรรยาบรรณโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออํารงศักดิ์ศรีของข้าราชการครูด้วย การกระทำใดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์หรือศักดิ์ศรีของตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงอาจเป็นความผิดทางวินัยได้

การกระทำอย่างหนึ่งของข้าราชการทั่วไปอาจไม่เป็นความผิดวินัย แต่ถ้าข้าราชการครูกระทำบ้างก็อาจจะเป็นการผิดวินัยได้ ในเรื่องการประพฤติดังกล่าวก็เช่นเดียวกัน ข้าราชการทั่วไปกระทำในเรื่องดังกล่าวถ้าไม่ทำให้เสียชื่อเสียงหรือเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเองและมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ต้องการให้ประพฤติดังนั้นแบบอย่างที่ดีเป็นพิเศษก็ไม่อยู่ในข่ายของวินัย⁶ แต่สำหรับข้าราชการครูแล้วการประพฤติดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สมควรกระทำ เพราะข้าราชการครูเปรียบเสมือนเป็นแม่พิมพ์ของชาติ จึงสมควรที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และสังคมและนักเรียนส่วนมากเชื่อถือครู นับถือครูมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป การกระทำของครูจะถูกถ่ายทอดมาเป็นพฤติกรรมของนักเรียนได้

⁴ ประวิณ ฅ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 27.

⁵ ประวิณ ฅ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 28.

⁶ สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 3.

กรณีการประพฤติดังกล่าว การกระทำไม่กระทบถึงวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ ถ้าจะปรับเป็นการกระทำผิดวินัยก็มีเพียงจรรยาบรรณเพื่อดำรงศักดิ์ศรีของข้าราชการเท่านั้น บท มาตราที่จะใช้บังคับสำหรับวินัยในเรื่องนี้ คือ การประพฤติชั่ว⁷ ตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁸

วินัยที่ว่าด้วยข้าราชการต้องไม่กระทำการอื่น ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว⁷ มีบัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2471 จนถึงฉบับ พ.ศ. 2518 ที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับต่าง ๆ มักจะมีการยกตัวอย่าง เช่น ห้าม ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ หมกมุ่นในการพนัน กระทำผิดอาญา จนได้รับโทษจำคุก ฯลฯ แต่ไม่เคยมีการยกตัวอย่างเรื่องการประพฤติดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติ เรื่อง การประพฤติชั่วเลยแต่อย่างไรก็ตามกรณีการประพฤติดังกล่าวก็ถือเป็น การประพฤติชั่วได้ เพราะ คำว่า "ประพฤติชั่ว" มีความหมายกว้างขวางมาก ก.พ. ได้เคยมีมติตอบข้อหารือของคุรุสภาว่า คำว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา 84 (ข) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์ของกรณีนั้นเรื่อง ๆ ไป โดยถือหลักเกียรติ ของข้าราชการและความรังเกียจของสังคมเป็นแนวทางพิจารณา⁹ และในการประชุม ก.พ. เกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ¹⁰ ก.พ. ได้วางหลักในการพิจารณาเรื่อง องค์ประกอบของความผิดฐานประพฤติชั่วว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ

(1) เกียรติของข้าราชการ พิจารณาโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้ กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ อันบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนี้ ควรประพฤติปฏิบัติเพียงใดหรือไม่

⁷"ประพฤติชั่ว" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า "เป็นการกระทำที่ไม่ดี เพราะจงใจฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจารีตประเพณี".

⁸มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 18/2532 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2532 (รายชื่อ 408/2532).

⁹มติ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ 9/2498 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2498.

¹⁰มติ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ 3/2520 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2520.

(2) ความรู้สึกของสังคม นิยามโดยวิเคราะห์จากความรู้สึกของประชาชนทั่วไป หรือของทางราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ โดยรู้สึกว่าเป็นการประณัติชั่วเพียงใดหรือไม่

(3) เจตนาที่กระทำ นิยามโดยคำนึงถึงว่าเป็นการกระทำโดยผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำและประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นหรือไม่ หากไม่มีเจตนาที่ไม่เป็นการประณัติชั่ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูเมื่อมีการประณัติผิดทางเพศแล้วจะเข้าองค์ประกอบความผิดฐานประณัติชู้ทันที เพราะเมื่อนิยามโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครูและความรู้สึกของประชาชนทั่วไปหรือของทางราชการแล้ว จะมีความรู้สึกรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ แต่จะเป็นการประณัติชู้ไม่ร้ายแรง หรือประณัติชู้อย่างร้ายแรงก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์ของกรณีเป็นเรื่อง ๆ ไป ในกรณีที่ข้าราชการครูกระทำผิดเท่ากับบุคคลในอาชีพอื่น ข้าราชการครูจะถูกคาดหวังให้ได้รับการลงโทษที่รุนแรงกว่า ดังกรณีข้าราชการครูช่มชื่น เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จังหวัดนครราชสีมา หลังจากการสอบสวนแล้วปรากฏว่าข้าราชการครูช่มชื่นได้กระทำความผิดจริง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สั่งลงโทษไล่ออกจากข้าราชการ แต่ปรากฏว่าในคดีอาญาดังกล่าว พนักงานอัยการจังหวัดนครราชสีมา ได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ ได้มีการวิจารณ์จากกลุ่มสตรีไทยรัฐ ฉบับวันที่ 12 มิถุนายน 2527 ดังเช่น แสงดาว สยามวาลา กล่าวว่า "แม้ครูจะถูกไล่ออกแล้ว พ่อแม่ควรเอาเรื่องให้ถึงที่สุด เพราะปล่อยไปจะเท่ากับเป็นการส่งเสริมครูให้ไปกระทำผิดที่อื่นอีก ถ้าเป็นศาสนาอิสลามครูต้องโทษประหารชีวิตแล้ว เพราะในเมื่อครูเป็นผู้ให้การศึกษาเขา และทำผิดเสียเองนั่นถือว่าเป็นการผิดมาก บ้านเมืองควรมีการลงโทษอย่างแรงเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป" จันทน์ สันตบุตร ในฐานะนักกฎหมายสตรีกล่าวว่า "ครูสมควรจะได้รับโทษอย่างหนัก" เต็มสิริ บุญสิงห์ กล่าวว่า "ครูนั้นจะใช้กฎหมายฉบับเดียวกับประชาชนไม่ได้ ควรจะมีการลงโทษให้เด็ดขาด ถ้าเป็นประชาชนคนอื่นอีกเรื่องหนึ่ง" สายสุรี จุติกุล ได้กล่าวสมทบในเรื่องนี้ว่า "ในการทำความผิดนี้ ครูควรสำนึกในความผิดเป็นร้อยเท่า ถ้ารู้ตัวว่าจะทำตัวเป็นคนดีไม่ได้ ก็ไม่ควรเป็นครู"

2.2 ขอบเขตของการประพฤติดังกล่าว

การประพฤติดังกล่าวอื่นเป็นความผิดวินัยนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ผิดแปลกไปจากการประพฤติกฎและปฏิบัติของสังคมหรือประชาชนทั่วไป หรือเป็นการกระทำระหว่างหญิงหรือชายอื่นเป็นการไม่สมควรประพฤติกฎและปฏิบัติกันแล้ว การกระทำนั้นอาจจะเป็นการประพฤติดังกล่าว ซึ่งถือว่าการเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติกฎได้ ผู้ประพฤติดังกล่าวอาจกระทำต่อบุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ส่วนขอบเขตของการกระทำที่ถือว่าการประพฤติดังกล่าวคงต้องถือตามเกณฑ์จริยธรรมด้วย มิได้ถือตามกฎหมายแต่ลำพัง ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางวินัยแตกต่างจากวัตถุประสงค์ทางอาญาดังกล่าวแล้วข้างต้น เช่นการที่ข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวต่อกัน ในทางอาญาข้าราชการครูทั้งสองย่อมไม่มีความผิดแต่ในทางวินัยย่อมเป็นการประพฤติดังกล่าว เพราะการกระทำดังกล่าวนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อสถานภาพของข้าราชการครู ทั้งยังทำให้บุคคลอื่น เช่น คู่สมรสของผู้ประพฤติดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความเสียหาย

เกณฑ์ในทางศีลธรรมหรือจริยธรรม¹¹ คงต้องถือตามความรู้สึกนึกคิดของบุคคล¹² ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดในเวลาหนึ่งอาจไม่เป็นความผิดในอีกเวลาหนึ่งก็ได้ การกระทำผิดอาญา

¹¹ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ให้นิยามคำว่า ศีลธรรม ไว้ว่า "ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ว่าการกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ชอบ การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ผิด" ดูหยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 41.

¹² อ. ก. พ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ได้มีมติยกอุทธรณ์โทษให้ออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญชายที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่จนล่วงล้ำมือถือแซงหญิงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มาเข้ารับการฝึกอบรมตัดเย็บเสื้อผ้าตามโครงการฝึกอบรมชาวเขา ซึ่งตามประเพณีชาวเขาถือว่าเป็นการเสียหายแก่หญิงเพราะเป็นการผิดผีผิดศีลจะไม่มีชายอื่นมาแต่งงานด้วย จนชาวเขาบางคนไม่ยอมเข้ารับการฝึกอบรมต่อไป มติ อ. ก. พ. เกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 8/2523 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2523.

ตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 9 ตั้งแต่มาตรา 276 ถึงมาตรา 287 นั้น ย่อมเป็นการประพฤติดังกล่าวในตัวเองที่เห็นได้ชัดแจ้งจึงเป็นการประพฤติดังกล่าวอันถือว่าเป็นความผิดทางวินัยด้วย

2.3 สาเหตุของการประพฤติดังกล่าว

2.3.1 สาเหตุของการประพฤติดังกล่าวโดยทั่วไป

เนื่องจากการกระทำผิดวินัยเป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหาสำคัญ หากมีการกระทำผิดวินัยเกิดขึ้นแล้วย่อมไม่เกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย กล่าวคือ ข้าราชการเมื่อถูกลงโทษจะทำให้เสียขวัญและกำลังใจตลอดจนเสียประวัติการรับราชการ ส่วนผู้บังคับบัญชาก็จะไม่สบายใจในการพิจารณาการกระทำผิดของผู้ใต้บังคับบัญชา¹³ สำนักงาน ก.พ. ในฐานะองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลข้าราชการพลเรือนจึงได้มีการศึกษาวิจัยรูปแบบการสร้างวินัยข้าราชการ และปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกรกระทำผิดวินัยของข้าราชการกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข เมื่อได้ดำเนินการเสร็จแล้วจึงได้จัดให้มีการสัมมนาเพื่อระดมแนวคิดของผู้บริหารจากส่วนราชการต่าง ๆ ให้เกิดความสมบูรณ์ในการกำหนดรูปแบบและวิธีเสริมสร้างวินัยข้าราชการต่อไป จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบว่าสาเหตุการกระทำผิดวินัยของข้าราชการแยกได้เป็น 4 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้¹⁴

(1) ปัญหาเศรษฐกิจ คือ ปัญหาเรื่องเงินเดือนข้าราชการไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ เงินเดือนของข้าราชการต่ำกว่าอัตราตลาด ทำให้เงินไม่พอใช้เพื่อการครองชีพตามฐานะารูปปัญหาเริ่มเกิดกับข้าราชการชั้นผู้น้อยและชั้นกลางที่สมรสแล้วและมีบุตร ซึ่งชักหน้าไม่ถึงหลัง โครงสร้างบัญชีอัตราเงินเดือนผูกพันกับกฎหมาย และการมีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลหลายองค์กร ทำให้การกำหนดค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น การที่รายได้เงินเดือนทางราชการไม่เพียงพอกับค่าครองชีพโดยข้าราชการมีสภาพเงินขาดมือ บัญชีเงินเดือนไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพมีผลทำให้ข้าราชการกระทำผิดวินัยในเรื่องการใช้เวลาราชการหารายได้พิเศษ การทุจริต การหากินกับตำแหน่งหน้าที่

¹³ คณะทำงานทางวินัย กรมตำรวจ, คู่มือปฏิบัติงานทางวินัยของข้าราชการตำรวจ (กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล, 2532), หน้า 13.

¹⁴ ธี 12, "มุมมองข้าราชการ," ไทยรัฐ (23 กันยายน 2531) : 10.

(2) ปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางการเมืองและความมั่นคง ข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำมีความสัมพันธ์กัน คือ ถ้าข้าราชการเมืองดี มีคุณธรรม ทำงานด้วยความเสียสละ เพื่อประเทศชาติและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ข้าราชการประจำก็จะดีขึ้น การกระทำผิดวินัยก็จะน้อยลง พฤติกรรมของข้าราชการการเมืองที่ไร้คุณธรรม เห็นประโยชน์ตนและพรรคพวกบางคนมีผลกระทบกับข้าราชการประจำในเรื่องการใช้อำนาจในทางการเมืองที่ผิดไม่มีคุณธรรม เช่นการสั่งให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการเป็นเหตุให้กระทำผิดวินัย

(3) ปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม ซึ่งได้แก่ การชอบสิ่งฟุ่มเฟือยในวัตถุต่าง ๆ เช่น รถยนต์ที่มีราคาแพง ๆ เครื่องประดับ การมีแหล่งอบายมุข เช่น บาร์ ไนต์คลับ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ผิด ความไม่มีระเบียบและการยกย่องคนรวย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งชั่วร้ายให้ข้าราชการกระทำผิดในเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต

(4) ปัญหาเกี่ยวกับระบบราชการ อันได้แก่ (1) การแบ่งส่วนราชการ (2) กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ (3) หลักและวิธีการบริหาร เหล่านี้มีผลกระทบต่อการกระทำผิดวินัยด้วย

ส่วนนายประวิณ ณ นคร ได้วิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดโดยเปรียบเทียบการกระทำผิดวินัยเหมือนกับการป้องกันโรคทางด้านสาธารณสุข ซึ่งจะต้องป้องกันโรคทางกายที่จะทำให้คนเจ็บป่วยฉับไฉน การป้องกันมิให้ข้าราชการกระทำผิดวินัยก็ต้องป้องกันโรคทางใจที่จะทำให้ข้าราชการกระทำผิดวินัยฉับไฉน โรคทางใจอันเป็นเหตุให้ข้าราชการกระทำผิดวินัย ซึ่งจะต้องป้องกันมิหลายอย่าง คือ¹⁵

1. ไม่เข้าใจ คือ ไม่รู้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้
2. ตามใจ คือ เห็นคนอื่นทำได้จึงทำตามอย่างไป
3. ไม่ใส่ใจ คือ ถือว่าระเบียบแบบแผนไม่สำคัญ วิชาการและเสรีภาพสำคัญกว่า
4. ชะล่าใจ คือ คิดว่าคงไม่เป็นไร
5. เฉลอใจ คือ สิ่งเข้ายวนชักนำจนถลาลงไป

¹⁵ ประวิณ ณ นคร, แนวทางสร้างวินัยข้าราชการ, หน้า 7.

6. ล่อใจ คือ โอกาสเปิดช่องให้ได้ของมีค่า
7. ไข่มัจฉใจ คือ เสียขวัญและกำลังใจ
8. จำใจ คือ ถูกบังคับ
9. เจ็บใจ คือ ไม่ได้รับการปฏิบัติโดยเป็นธรรม
10. ตึงใจ คือ เป็นเส้นตายน

2.3.2 สาเหตุของการประพฤติผิดทางเพศอันเป็นความผิดทางวินัย

เมื่อวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตามที่สำนักงาน ก.พ. และนายประวิทย์ ๗ นคร ได้ศึกษาวิจัยมาเห็น อาจจะจำแนกสาเหตุของการประพฤติผิดทางเพศของข้าราชการครูได้ดังนี้ คือ

1. สภาพผิดปกติทางเพศ
2. ค่านิยม
3. สาเหตุจากครอบครัว
4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
5. สภาพแวดล้อมและลักษณะงาน
6. การขาดความรู้ความเข้าใจในวินัยของข้าราชการครู
7. การขาดคุณธรรมและจริยธรรม

1. สภาพผิดปกติทางเพศ (Sexual Diviation) โดยบุคคลจำพวกนี้มีความเบี่ยงเบนทางเพศผิดปกติไปจากคนธรรมดา เป็นการแสดงออกที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง ซิกมันด์ ฟรอยด์ อธิบายว่า โรคจิตในเรื่องพฤติกรรมผิดปกติทางเพศ เป็น Libido Theory หมายถึงแรงขับเคลื่อนทางเพศ (Sexual Drive) ซึ่งเป็นสัญชาตญาณ โดยมีขั้นตอนในการเจริญเติบโตตามสรีระจากวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ หากในระยะใดมีสิ่งกระตุ้นที่ทำให้การรับรู้เอาสิ่งที่ผิดทำนองคลองธรรมเข้าไป ก็จะมีฝังแน่นอยู่ในจิตใจได้สำนึก ก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนผิดจากปกติไป¹⁶ ความผิดปกติ

¹⁶ สอาด ทองแท้, ทุกเพศสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, 2525), หน้า 44-45.

ทางเพศนี้ไม่ถึงขนาดเป็นโรคจิต เป็นเพียงทำให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดปกติในทางเพศเท่านั้น¹⁷ ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากทางชีววิทยา เช่น จากกรรมพันธุ์ จากความผิดปกติของฮอร์โมน หรืออาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากภาวะแวดล้อม การเลี้ยงดูของครอบครัว¹⁸ สภาพผิดปกติทางเพศนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท คือ รักร่วมเพศ, หลงเพศ, การมีความต้องการทางเพศกับเด็ก, การพอใจทางเพศจากการถูกละเมิด, การเบี่ยงเบนกำมอง และอื่น ๆ

2. ค่านิยม¹⁹ (Values) ในสมัยก่อนลักษณะสังคมและค่านิยมของคนไทยยินยอมให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน โดยสังเกตได้จากวรรณคดีต่าง ๆ²⁰ เช่น ชุนช้างขุนแผน, ไกรทอง, ลิลิตพระลอ ฯลฯ ที่ตัวเอกของเรื่องมีภรรยาหลายคนและไม่ถือเป็นเรื่องผิด แต่กลับได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้มีความสามารถสูง กฎหมายลักษณะพัวเมียที่บัญญัติขึ้นในสมัยพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อปี พ.ศ. 1904²¹ ได้บัญญัติให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคนแต่ผู้หญิงนั้นยังต้องไม่มีสามี ผู้ชายที่เอาผู้หญิงที่มีสามีอยู่แล้วมาเป็นภรรยาตักได้ เป็นแต่ชู้กันเท่านั้น ไม่

¹⁷ วิทยุ อังประพันธ์, นิติเวชศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : นิพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2527), หน้า 158.

¹⁸ วิทยุ อังประพันธ์, นิติเวชศาสตร์, หน้า 160.

¹⁹ ค่านิยม หมายถึง สิ่งในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่า เป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง ค่านิยมมีทั้งที่ดีและไม่ดี ซึ่งก็แล้วแต่ทัศนคติของแต่ละบุคคล หรือสังคมตามโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ดุสิตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531), หน้า 7.

²⁰ วรรณคดีมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมเพราะสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์ ดังนั้นภาวะทางสังคม เช่น ระบบการปกครอง การเมือง ภาวะทางเศรษฐกิจ แบบจารีตและศาสนา เหตุการณ์อันอื่นเกิดขึ้นเฉพาะกาลเทศะ รวมทั้งอิทธิพลของสภาพธรรมชาติมีผลผสมผสานชุกช่อนอยู่ในวรรณคดี ดู สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, วรรณคดีวิเคราะห์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 2.

²¹ กำธร กำประเสริฐ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 55.

ถือว่าเป็นสามีภรรยาได้ตามกฎหมาย จากการที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดลำดับชั้นภรรยาเพื่อความสะดวกในการจัดระเบียบการปกครองภายในครอบครัว การกำหนดระเบียบปรับชายชู้และการแบ่งทรัพย์สินมรดกของสามี แม้ว่าต่อมากฎหมายลักษณะผู้เมียจะถูกยกเลิกไป เมื่อใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2478 และตามบทบัญญัติบรรพ 5 ได้บัญญัติให้การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหรือหญิงมิได้เป็นคู่สมรสของบุคคลอื่นอยู่ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะสังคมและค่านิยมของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากถูกอารยธรรมตะวันตกผลักดันตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา²² แต่ผู้ชายไทยก็ยังนิยมมีภรรยาน้อยกันอยู่ดังเดิม โดยสังเกตได้จากบทบัญญัติบรรพ 5 เดิม ในเรื่องเหตุหย่าร้าง ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องที่สามีอุบการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นถึงภรรยา ภรรยาจึงจะฟ้องหย่าได้เช่นเดียวกับบรรพ 5 ในปัจจุบัน²³ ข้าราชการครูก็เช่นเดียวกับที่ในสมัยก่อนมักจะเป็นพวกเจ้าขุนมูลนายที่นิยมการมีภรรยาหลายคน โดยไม่ถือเป็นความผิดซึ่งในเรื่องดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือตอบสำนักงาน ก.พ. เกี่ยวกับเรื่อง ข้าราชการครูมีภรรยาน้อยว่า²⁴ กระทรวงศึกษาธิการไม่เคยลงโทษข้าราชการครู เพราะเหตุมีภรรยาน้อย แต่ลงโทษเพราะประพฤติน่าชังเกี่ยวกับประพฤตินิดประมาทหรือล่วงศีลสมาจาร

3. สาเหตุจากครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดเป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันด้วยการสมรสและจะมีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชายลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง²⁵ ชายหญิงที่จะสมรสกันนั้นจะผ่านการเลือกบุคคลที่ตนเองพอใจหรือไม่ก็แล้วแต่สภาพของสังคม และจะอยู่อย่างฉันสามีภรรยา ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะมีความรัก ความซื่อสัตย์สุจริต ความเข้าใจ ความเข้าใจ การรู้จักเอาใจกัน การพ่อนหนักเป็นเบา การให้อภัยกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและราบรื่นตลอดไป²⁶ แต่อย่างไรก็ตามจากการที่ครอบครัวประกอบ

²² สุธีวงศ์ นงศ์ไพบูลย์, วรรณคดีวิเคราะห์, หน้า 28.

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (1).

²⁴ หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 4689/2501 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2501.

²⁵ สุภัตตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 37.

²⁶ สิริ เพ็ชรไชย, วัฒนธรรมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516),

ด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จึงเป็นการยากที่จะให้บุคคล 2 คนมีแบบของพฤติกรรมและทัศนคติเหมือนกัน เพราะอาจจะมีภูมิลำเนาและประสบการณ์ต่างกัน จึงอาจมีการขัดกันในครอบครัวได้ อาจจะมีการขัดแย้งกันตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยจนกระทั่งเรื่องใหญ่ ๆ ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการขัดกันในครอบครัวจนทำให้ความสงบสุขในครอบครัวลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป คือ การที่สามีและภรรยาไม่พยายามปรับตัวเข้าหากันเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศ การห่างเหินของคู่สมรสหรือการอยู่ร่วมกันเป็นปีเป็นเดือนโดยไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศจนสามีภรรยา หรือการมีความไม่พอดีพอเหมาะในเรื่องเพศจะทำให้เกิดความตึงเครียดและทำให้เกิดการไม่ซื่อสัตย์ต่อกันหรืออกใจกัน โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปคบชู้สาวดังนี้เป็นต้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยมีที่มาจากชนบท

คนในสังคมชนบทจะมีจิตใจโอบอ้อมอารีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมมีธรรมเนียมประเพณี (Folkways) เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติและมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ฐานะของชายในสมัยก่อนจะได้รับการยกย่องมากกว่าหญิงทั้งในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย การปฏิบัติต่อชายและหญิงจึงแตกต่างกัน โดยชายมีโอกาสได้เรียนสูง ทำงานนอกบ้าน และเที่ยวเตร่ได้ ในขณะที่หญิงต้องอยู่กับบ้าน ไม่ต้องเรียนมาก การติดต่อกับชายเป็นไปโดยยาก โดยพ่อแม่จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับหญิง หญิงไม่มีสิทธิที่จะไปรักใคร่ชอบพอกับชายหรือไปเที่ยวกับผู้ชายได้²⁷ ต่อมาสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยอารยธรรมตะวันตกเริ่มเข้ามาผลักดันให้ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมไทยเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เริ่มมีการศึกษาศิลปวิทยาการกับคนตะวันตก และมีการส่งบุตรหลานไปศึกษาต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศอังกฤษ เป็นเหตุให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่สังคมและวัฒนธรรมไทย²⁸ โดยเฉพาะโลกทรรศน์เรื่องความเสมอภาคและสิทธิมนุษยชน ทำให้มีการเรียกร้องสิทธิของหญิงและยอมรับกันว่าชายและหญิงมีฐานะเท่าเทียมกัน ผู้หญิงมีเสรีภาพในการคบหาสมาคมกับชายมากขึ้น ทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและมีการประพฤติดังผิดทางเพศในที่สุด

²⁷ สุนันทรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 74.

²⁸ สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, วรรณคดีวิเคราะห์, หน้า 28.

5. สภาพแวดล้อมและลักษณะงาน เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งกระจายอยู่ทุกท้องที่ทั่วประเทศ การบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูตามกฎหมาย ให้บรรจุและแต่งตั้งจากผู้สอบแข่งขันได้ในตำแหน่งนั้น โดยให้เรียกตัวมาบรรจุและแต่งตั้งตามลำดับที่ในบัญชีผู้สอบแข่งขันได้²⁹ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการประทุพผิตทางเพศได้ เช่น ชายและหญิงที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและได้ทำการสมรสกันต่อมาบุคคลทั้งสองได้สอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู แต่ปรากฏว่าลำดับที่สอบแข่งขันได้อยู่ห่างกัน ทำให้การเรียกตัวเพื่อบรรจุและแต่งตั้งกระทำไม่ได้ไม่พร้อมกันคนหนึ่งจะได้รับการบรรจุในท้องที่หนึ่ง ส่วนอีกคนหนึ่งจะได้รับการบรรจุต่างท้องที่กัน การสลับเปลี่ยนโอนย้ายก็กระทำได้ยาก ประกอบกับบ้านพักของข้าราชการครูมักจะไม่แยกเป็นหญิงล้วนหรือชายล้วน จากความอ้างว้างเหงาใจทำให้เกิดการนอกใจกันและเป็นคู่สามีภรรยาได้ และจากการที่เนื้อหาของวิชาที่สอนบางครั้งอาจจะเป็นสาเหตุนำไปสู่การประทุพผิตทางเพศได้ เช่น วิชาพลศึกษา ซึ่งครูที่สอนมักจะเป็นข้าราชการครูชาย และในการสอนบางครั้งก็มีการถูกเนื้อต้องตัวกันบ้าง หรือในกรณีที่มีการอบรมลูกเสือและเนตรนารี ซึ่งจะต้องมีการเข้าค่ายพักแรม เหล่านี้เป็นสาเหตุให้มีการประทุพผิตทางเพศได้ทั้งสิ้น

6. การขาดความรู้ความเข้าใจในวินัยของข้าราชการครู ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและข้อบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับวินัยอย่างถ่องแท้ ทำให้เกิดการกระทำผิดไปในลักษณะรู้เท่าไม่ถึงการณ์อันเนื่องมาจากขาดการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและข้อบัญญัติต่าง ๆ ทำให้ข้าราชการครูไม่ทราบบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนอันนำไปสู่การกระทำผิดได้³⁰ ข้าราชการครูบางคนอาจถือว่าการประทุพผิตทางเพศอันจะเป็นความผิดทางวินัยคงมีแต่เฉพาะการประทุพผิตทางกฎหมายอาญาเท่านั้น เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา หรือการกระทำอนาจาร ฯลฯ แต่ถ้าเป็นเรื่องความสมัครใจยินยอม ข้าราชการครูบางคนก็ถือว่าเป็น

²⁹พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 มาตรา 36.

³⁰ประวิทย์ ทองศรีสุนัน, "การศึกษากฎการกระทำผิดทางวินัยของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ.2524-2528" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, 2530), หน้า 92.

เรื่องส่วนตัว เช่น การมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกัน ซึ่งแท้จริงแล้วความประพฤติดังกล่าวอาจเป็นความผิดทางวินัยได้ เพราะเหตุที่ความมุ่งหมายและลักษณะของวินัยแตกต่างจากความผิดทางอาญาดังกล่าว สาเหตุข้อนี้แม้ในหมู่ข้าราชการอื่นนอกจากข้าราชการครูก็มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนซึ่งจะพบได้เสมอว่าในการสืบสวนสอบสวนทางวินัย ผู้กระทำผิดมักให้การต่อสู้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นความสมัครใจหรือเป็นเรื่องที่อีกฝ่ายมากล้นใจหักหลังหรือ black-mail โดยหารู้ไม่ว่าการกระทำของตนที่สำเร็จไปแล้วนั้น เป็นความผิดทางวินัยอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วตามเกณฑ์มาตรฐานทางวินัยที่ถือกันมา ในการอ่านกฎหมายเกี่ยวกับวินัยของข้าราชการนั้น ข้าราชการบางคนอาจพบว่ามาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 กล่าวถึงการประพฤตินั้นเป็นคนเสเพล เสนของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ และหมกมุ่นในการพนัน แต่ไม่ได้กล่าวถึงการประพฤติผิดทางเพศ จึงอาจมองไปเผลอที่ว่ากฎหมายไม่ได้เคร่งครัดในเรื่องนี้ก็เป็นได้

7. การขาดคุณธรรมและจริยธรรม คุณธรรมของข้าราชการครูเป็นคุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม ซึ่งมีอยู่ในจิตใจของข้าราชการครูและเป็นแรงผลักดันให้ข้าราชการครูกระทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม³¹ โดยมีจริยธรรมเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งคุณธรรมกับจริยธรรมของข้าราชการครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมมีความศรัทธาและเคารพเชื่อถือในความเป็นครู หากข้าราชการขาดคุณธรรมและจริยธรรมเมื่อใด ก็ไม่ผิดอะไรกับพระภิกษุที่ไร้ศีลซึ่งไม่อาจเป็นที่ยอมรับของสังคมได้เมื่อนั้น ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมในความเป็นบุรุษย์บุคคลของข้าราชการครูเสื่อมถอยลงโดยข้าราชการครูไม่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และไม่ทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลในสังคมเท่าที่ควร

2.4 ข้อบัญญัติของกฎหมายและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

วินัยของวงการต่าง ๆ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนส่วนรวมในวงการนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักของวงการนั้น ๆ จุดมุ่งหมายของวินัยในแต่ละวงการเป็น

³¹ ยนต์ ชุ่มจิต, ความเป็นครู, หน้า 139.

แนวทางในการกำหนดขอบเขตของวินัยสำหรับวงการนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวินัยข้าราชการที่เป็นวิชาชีพ เช่น ข้าราชการครูนั้น นอกจากเป็นข้อปฏิบัติสำหรับข้าราชการครูเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักแล้ว ยังถือเป็นจรรยาบรรณโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงศักดิ์ศรีของข้าราชการครูด้วย การกระทำใดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์หรือศักดิ์ศรีของตำแหน่งหน้าที่ราชการจึงอยู่ในขอบข่ายที่อาจผิดวินัยข้าราชการครูได้ การประพฤตินอกทางเพศของข้าราชการครูก็เช่นเดียวกัน การกระทำไม่กระทบถึงวัตถุประสงค์หลักของทางราชการ ถ้าจะปรับเป็นการกระทำผิดวินัยก็มีเพียงจรรยาบรรณเพื่อธำรงศักดิ์ศรีของข้าราชการครูเท่านั้น บทมาตราที่จะใช้บังคับสำหรับวินัยในเรื่องนี้คือ มาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตินอกรีต แต่กรณีจะเป็นการประพฤตินอกรีตไม่ร้ายแรงหรือประพฤตินอกรีตอย่างร้ายแรงก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์ของกรณีเป็นเรื่อง ๆ ไป

วินัยตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ที่บัญญัติว่า ข้าราชการต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตินอกรีต กำหนดขึ้นเพื่อให้ข้าราชการรักษาชื่อเสียงของตนเอง ซึ่งหากพิจารณาโดยผิวเผินก็อาจเห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติส่วนตัวไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ แต่หากพิจารณาโดยลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่า เป็นเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพราะข้าราชการเป็นลูกมือของรัฐบาลในการบริหารราชการ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน หากข้าราชการประพฤตินอกรีตไม่เหมาะสมไม่ควร ไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ก็จะทำให้ประชาชนเสื่อมความเชื่อถือศรัทธาในตัวข้าราชการและพลอยเสื่อมความเชื่อถือศรัทธาไปถึงหน่วยราชการตลอดจนรัฐบาลด้วย ซึ่งจะทำให้การบริหารราชการไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ความประพฤติส่วนตัวของข้าราชการทั้งในและนอกหน้าที่ราชการ มีผลเกี่ยวข้องโดยตรงถึงประสิทธิผลของราชการ จึงได้กำหนดเป็นบทวินัยให้ข้าราชการรักษาชื่อเสียงมิให้ชนเชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตินอกรีต³²

สำหรับการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษสำหรับข้าราชการครูกรณีกระทำผิดในเรื่องการประพฤตินอกทางเพศนั้น ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายและแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้สำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณา คือ

³² ประวิณ ฌ นตร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 60.

1. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 81 ที่บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว....."
2. ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 ที่กำหนดว่า ข้อ 4 ครูจะต้องมีจรรยาบรรณอันดีงาม และต้องอยู่ในวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ดังต่อไปนี้ 4.4 รักษาชื่อเสียงของตมมิให้ช่นเชื่อว่า เป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครู
3. ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2465 เรื่องครูชายกับนักเรียนหญิง ความว่า เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา เข้าแล้วย่อมจะมีเด็กหญิงอายุ 13-14 ปี เข้ามาเรียนด้วย ฝ่ายครูในโรงเรียนประชาบาลมักจะเห็นชายทั้งนั้น และมักเลือกได้คนหนุ่ม ๆ เพราะเลือกจากนักเรียนชั้นสูงในท้องถิ่นเอง การเป็นเช่นนี้ช่นจะเข้าภาคีที่ว่า "น้ำอ้อยใกล้มด" จึงควรวางข้อบังคับให้แข็งแรงไว้

เรื่องความประพฤติระหว่างครูชายกับนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้แจ้งไว้แต่ พ.ศ. 2462 แล้วว่า "ตั้งแต่เริ่มจัดการศึกษาสำหรับสตรีชั้น ได้มีการฝึกหัดครูสตรีชั้น ได้มีนักเรียนครูออกจากโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองมากขึ้น ครูสตรีเหล่านี้ต้องทำการงานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มีผู้ตรวจและศึกษาธิการ เป็นต้น บางทีต้องไปสอนอยู่ร่วมกับครูชาย ว่าถึงส่วนนักเรียนแล้ว นักเรียนหญิงและนักเรียนชายบ่นซึ่งกันและกันก็ต้องเรียนปนกับนักเรียนแพทย์ซึ่ง เป็นชาย ฝ่ายโรงเรียนสามัญทั้งหลายก็อนุโลมเข้าหาวิธีศึกษา คือ เด็กหญิงชายเรียนปนกันมากขึ้น เพื่อคุ้มครองการงานและรักษาเกียรติคุณแห่งครู จึงขอแจ้งให้ทราบ ว่ากระทรวงศึกษาธิการรังเกียจและจำต้องห้ามความประพฤติผิดประเวณีในระหว่างข้าราชการชายหญิงในกระทรวงศึกษาธิการหรือครูกับนักเรียน วันไว้แต่ผู้เป็น โสัดต่างตั้งใจเลี้ยงดูกันฐานสามีภรรยาและส่อสมรสตามประเพณี นายอำเภอพร้อมด้วยศึกษาธิการอำเภอเมื่อเลือกครูประชาบาลควรให้ครูเข้าใจข้อความข้างต้นให้แจ่มแจ้ง ให้ครูทุกคนรู้ว่าถ้าเกิดความรังเกียจขึ้นในส่วนความประพฤติของเขาต่อนักเรียนหญิง (หรือถ้าเป็นครูสตรีก็ต่อนักเรียนชาย) เขาจะมีความผิดและเป็นครูไม่ได้ ต้องออกจากหน้าที่ครูทันที บอกให้ทราบไว้แต่ต้นเมื่อ เช่นนี้ ครูทั้งหลายจะได้รับการมารยาทของตัวโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ"

ในเวลาปกติ เจ้าหน้าที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลมารยาทของครู เมื่อปรากฏความเป็นไปว่าจะต้องหักท้วงก็ให้เจ้าหน้าที่ตลอดจนครูใหญ่ได้หักท้วงเตือนสติ เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุเสียหาย

ก่อนถ้าได้เตือนสติแล้วยังมีฝังกีดหรือได้ทราบรายงานเหตุการณ์ตั้งรังภัยขึ้นแล้ว นายอำเภอหรือ
 ศึกษาธิการอำเภอต้องจัดการตามทางการทันที เพื่อให้ผู้ผิดได้รับโทษและถูกล้อออกจากหน้าที่ไป
 ทั้งบันทึกไว้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ผิดเข้าไปเป็นครูที่อื่นได้อีกด้วย ถ้าเรื่องใดยังจะต้องมีการไต่สวน
 ก่อนก็ให้ได้มีการไต่สวนก่อนการลงโทษ

4. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการที่...2479 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2479 เรื่อง
 การกวดขันมารยาทของข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ความว่า โดยที่กระทรวงธรรมการมี
 ข้าราชการส่วนมากต้องทำหน้าที่เป็นผู้สั่งสอนเด็กและเจ้าหน้าที่ควบคุมในการนั้น จึงสมควรจะต้อง
 กวดขันในมารยาทของข้าราชการเป็นพิเศษ จึงได้พิจารณาวางหลักสำหรับปฏิบัติเกี่ยวกับข้าราชการ
 สังกัดกระทรวงธรรมการที่กระทำผิดวินัยเพื่อจะได้ถือปฏิบัติเป็นระเบียบเดียวกันโดยทั่วไป

เพราะฉะนั้นเมื่อข้าราชการผู้ใดต้องหาว่ากระทำผิดวินัยเกี่ยวกับข้อต่อไปนี้ กระทรวง
 ธรรมการถือว่าเป็นกรณีความผิดที่ต้องไต่สวนเพื่อไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ ให้จังหวัดรายงาน
 ไปยังกระทรวงธรรมการ เพื่อจะได้พิจารณาสั่งให้ข้าราชการชั่วคราว และในระหว่างนั้นให้ผู้
 ทำการไต่สวนเมื่อเสร็จการไต่สวนแล้วให้รีบรายงานไปยังกระทรวงธรรมการพร้อมด้วยความเห็น
 ของคณะกรรมการจังหวัดคือ... (4) ประพฤติผิดในการประเวณีต่อบุคคลอื่นหรือคู่สมรสของผู้อื่น

5. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการที่ 13937/2498 ลงวันที่ 29 กันยายน 2498 เรื่อง
 ข้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการพิจารณาความผิดและโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ ความว่า เนื่อง
 ด้วยปรากฏว่าการพิจารณาความผิดและโทษทางวินัยสำหรับข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ในกรณีเกี่ยวกับความประพฤติผิดประเวณีต่อบุคคลหรือคู่สมรสของผู้อื่น เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมักมี
 ความเห็นแตกต่างกันอยู่เนืองๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการมิได้คำนึงถึงคำสั่งของ
 กระทรวงศึกษาธิการที่ได้วางหลักไว้ให้ถือปฏิบัติจึงพิจารณาดำเนินการและสั่งการไปในลักษณะต่าง ๆ
 กัน ซึ่งไม่ตรงกับคามมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวเดียวกันและได้ผลสมประสงค์ จึงขอเรียนข้อมความ
 เข้าใจว่าเรื่องในลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการล่วงศีลสมาจาร เป็นความประพฤติที่ไม่เหมาะ
 สมในทางเป็นแบบอย่างที่ดีตามลักษณะจารีตของข้าราชการผู้มีหน้าที่จัดดำเนินการศึกษา และเป็น
 ครอบงำแท้จริงอันเป็นผลเสียหายแก่ราชการโดยหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม เข้าลักษณะเป็นความ
 ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะเรื่องนี้ประชุม อ.ก.พ. กระทรวงศึกษาธิการ ในการประชุม
 ครั้งที่ 8/2498 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2498 ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามที่

กระทรวงศึกษาธิการได้สั่งการไว้แล้ว และระดับโทษที่ครูสภาวางไว้ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงเรียนมาเพื่อทราบ และโปรดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปด้วย

6. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 4689/2501 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2501 เรื่อง ข้าราชการครูมีภรรยาน้อย ความว่า ตามที่ ก.พ. ขอความเห็นของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับ เรื่องข้าราชการครูมีเมียน้อย ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับแล้ว ขอเรียนว่า

(1) กระทรวงศึกษาธิการ ไม่เคยลงโทษข้าราชการครูเพราะเหตุมีภรรยาน้อย แต่ลงโทษเพราะประพฤติชั่ว เกี่ยวกับประพฤตินิตประเวณีหรือล่วงศีลสมาจาร ทั้งนี้โดยถือปฏิบัติตามหลักจารีตของครูซึ่งมีมาแต่เดิม และได้ยืนยันเป็นหนังสือไว้โดยคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2479 เรื่องกวดขันมารยาทของข้าราชการกระทรวงธรรมการ ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องครูชายกับภรรยาเพียงหนึ่ง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ให้สอดส่องกวดขันความประพฤติและการปฏิบัติของข้าราชการครู โดยมุ่งหมายให้ประพฤตินั้นเพื่อความเหมาะสมในทางเป็นแบบอย่างที่ดีตามลักษณะจารีตของข้าราชการครู ผู้มีหน้าที่จัดดำเนินการศึกษาและเป็นครูอย่างแท้จริง

(2) หลักการที่ถือปฏิบัติสืบมานี้ แม้จะ ไม่มีข้อยกเว้นดังที่ ก.พ. ตั้งข้อสังเกตก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นเรื่อง ๆ ราย ๆ ไป เช่นว่าในกรณีที่ภรรยาเดิมเป็นวัณโรคหรือไม่สามารถมีบุตรได้ สามีภรรยาตกลงกันเองให้สามีมีภรรยาใหม่ได้ กระทรวงศึกษาธิการจะพิจารณาลงโทษถึงกับไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ก็หาไม่ โดยเฉพาะเรื่องเช่นนี้หลักสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาคือ ก่อนที่จะมีการปฏิบัติโดยถูกต้องตามประเพณีหรือกฎหมาย ได้มีการประพฤติล่วงศีลสมาจารกันมาก่อนอันเข้าลักษณะประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือไม่ ถ้าหากไม่มีกรณีเสื่อมเสียกันมาก่อน กระทรวงศึกษาธิการก็ยังไม่เคยถือว่าเป็นความผิดและลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด

(3) โดยเฉพาะกรณีที่ครูสตรีตกเป็นภรรยาใหม่ (ไม่ใช่ภรรยาที่ถูกตัดตามกฎหมาย) อยู่ในฐานะนางบำเรอ ซึ่งไม่มีทางใดที่จะเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ชื่อและชื่อสกุลในสมุดประวัติได้ กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการขัดความรู้สึกของประชาชน กระทรวงศึกษาธิการก็พิจารณาเฉพาะรายที่มีเรื่องเกิดขึ้นและได้ดำเนินการชี้แจงให้ทราบว่าเหตุการณ์เช่นนี้ กระทรวงศึกษาธิการรังเกียจ รายใดที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ก็ดำเนินการต่อไปตามกฎหมายซึ่งเป็นภาระผ่อนผันกันอยู่แล้ว

(4) ความประพฤตินองข้าราชการครูในเรื่องดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าเป็นการเสื่อมเสียในทางเป็นแบบอย่างที่ดี และเสื่อมเสียไม่น้อยไปกว่าการเสสุราและการเล่นการพนัน ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีก็ยั้งวางแนวทางแห่งการลงโทษไว้แตกต่างกับข้าราชการอื่น ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้เคยนำเรื่องขึ้นพิจารณาทั้งในที่ประชุมอธิบดีและอ.ก.พ. กระทรวงศึกษาธิการถึง 3 ครั้งแล้ว

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นว่ายังไม่ถึงเวลาอันสมควรที่จะเปลี่ยนหลักการเดิม เพราะเป็นทางแห่งความเสื่อมเสีย จึงใคร่ที่จะดำเนินการตามหลักที่วางไว้ใน ซึ่ง ได้ปฏิบัติมาแล้วทั้ง ในอดีตและปัจจุบัน เพื่อผลทางการศึกษา

2.5 การรับฟังพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยมูลกรณีแห่งความผิด

ในการพิจารณาความผิดทางวินัย สิ่งสำคัญที่จะใช้ ในการวินิจฉัยว่าการกระทำของข้าราชการครูผู้ถูกล่าวหาเป็นความผิดวินัยอย่างใดหรือไม่ ก็คือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้จากการสืบสวนหรือการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะใช้เป็นพยานหลักฐาน³³ ที่จะนำมาพิจารณาเพื่อวินิจฉัยถึงการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา การพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมาเพื่อแสดงว่ามีเหตุผลที่เชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งเป็น เรื่องของการรับฟังพยานหลักฐาน และพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาความผิดทางวินัยนั้นอาจเป็นพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุ ข้อเท็จจริงที่นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดกรณีการประพฤตินองทางเนคักเช่นเดียวกัน จะต้องมืข้อเท็จจริงอันเป็นพยานหลักฐานที่จะพิจารณาความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้ ดังนั้น จึงอาจแบ่งวิธีการถึงการได้ข้อเท็จจริงดังนี้ คือ

1. ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน การสืบสวนทางวินัยเป็นการดำเนินการทางวินัยอย่างหนึ่ง เป็นกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงรวมตลอดถึงการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ

³³พยานหลักฐาน (Evidence) คือสิ่งซึ่งให้เห็นข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสิ่งใด ๆ ที่นำเข้าสู่สำนวนการสืบสวนสอบสวน.

เท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนทางวินัย ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบการใดกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนั้นการสืบสวนอาจจะดำเนินการโดยวิธีอย่างใดก็ได้ ทั้งขึ้นอยู่กับสภาพของเรื่องที่จะทำการสืบสวนว่าควรจะใช้วิธีการอย่างใดจึงจะเหมาะสมที่จะให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินการสืบสวนเองหรือให้ผู้อื่นดำเนินการสืบสวนหรืออาจส่งประเด็นไปให้เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นช่วยสืบสวนให้ก็ได้ การสืบสวนอาจกระทำได้ทั้งโดยทางลับและโดยเปิดเผย

กรณีใดจะสมควรสืบสวนโดยทางลับหรือโดยเปิดเผยขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะสืบสวนตลอดจนความเสียหายหรือข้อเสียหายเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีการร้องเรียนกล่าวหาโดยอ้างพยานหลักฐานแน่ชัดจะใช้วิธีการสืบสวนโดยเปิดเผยก็ได้ แต่หากเป็นกรณีที่สงสัยว่าจะมีการกระทำผิดหรือมีผู้ร้องเรียนโดยกล่าวหาลอย ๆ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดจริงก็จะทำให้เขาเสียชื่อเสียงหรือถ้าหากเขากระทำผิดจริงก็จะเป็นทางให้ผู้กระทำผิดรู้ตัว อาจจะมีการทำลายหลักฐานหรือเสียมสอแผนยานให้ถ้อยคำบิดเบือนได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการสืบสวนโดยวิธีลับ เพื่อมิให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานรู้ตัวหรือเตรียมการล่วงหน้าได้³⁴

2. ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวน การสอบสวนทางวินัยเป็นกระบวนการหนึ่งในการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะใช้ในการพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยจริงหรือไม่ การสอบสวนทางวินัยเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาความผิดนั้น รวมทั้งการสอบสวนที่กระทำขึ้นโดยกฎหมายมิได้บังคับให้ต้องกระทำ เช่น การสอบสวนเพื่อพิจารณาโทษในกรณีความผิดไม่ร้ายแรง หรือการสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย และการสอบสวนที่กฎหมายบังคับให้ต้องกระทำคือการสอบสวนในกรณีที่ข้าราชการครูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งการสอบสวนที่กฎหมายบังคับให้ต้องกระทำนั้นจะต้องทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528)

³⁴สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 120.

ด้วย ส่วนกรณีที่ข้าราชการครูถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยและผูบบังคับบัญชาได้ตั้งกรรมการทำการสอบสวนข้อเท็จจริงก่อนแล้ว จึงตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 สำนักงานสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวจะถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานสอบสวนตามมาตรา 86 หรือไม่ สำนักงาน ก.พ. ได้ตอบข้อหารือเลขที่การคณะกรรมการ ป.ป.ป. ว่าสำนักงาน ก.พ. เห็นว่าการตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงตามนัยดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการเบื้องต้นอย่างหนึ่งของผูบบังคับบัญชาเพื่อที่จะให้ได้ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยได้ว่า กรณีที่ข้าราชการพลเรือนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้มีมูลที่ควรจะต้องตั้งคณะกรรมการทำการสอบสวนตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 หรือไม่เท่านั้น การตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงจึงไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แต่ในกรณีที่ตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว ผูบบังคับบัญชาเห็นว่ากรณีมีมูลจึงสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 และส่งสำนักงานสอบสวนข้อเท็จจริงไปให้ตามนัยกฎ ก.พ. ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2518) ข้อ 4 วรรคสอง (ปัจจุบันคือ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 6 วรรคสอง)³⁵ สำนักงานสอบสวนข้อเท็จจริงนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานสอบสวนตามมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518³⁶

3. การถือข้อเท็จจริงทางคดีอาญา เนื่องจากการประวัตินิติผิดทางเนตบางกรณีอาจจะเป็นการกระทำผิดอาญาด้วยในขณะเดียวกันได้ เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหรือฐานกระทำการอนาจารตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 9 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นถ้ามีการแต่งตั้ง

³⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 6 วรรคสอง กำหนดว่า "เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปให้ประธานกรรมการ กรรมการทุกคน เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการทราบ พร้อมกับส่งเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและหลักฐานการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปให้ประธานกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไป ประธานกรรมการทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวันใดให้บันทึกวันรับทราบคำสั่งเป็นหลักฐานรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย".

³⁶ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0712/22845 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2524.

คณะกรรมการชั้นทำการสอบสวนข้าราชการครูผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยแล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนไปตามปกติ เพราะการดำเนินการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัย กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา ถ้าผลการสอบสวนทางวินัยฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็จะต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนให้เสร็จสิ้นไปโดยไม่ชักช้า แต่ถ้าผลการสอบสวนทางวินัยยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็ควรรอการสั่งเด็ดขาดทางวินัยไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลทางคดีอาญา³⁷

ในกรณีที่ศาลคดีอาญาได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหา ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษา กลับให้ยกฟ้องโจทก์ และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนและผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดจริง ก็สามารถสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอผลการวินิจฉัยของศาลฎีกาจนคดีถึงที่สุดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดจริงหรือไม่ เพราะ หลักในการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาหลักเคร่งครัดต่างจากวินัย กล่าวคือ คดีอาญานั้น เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล และมีโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุก ดังนั้นการพิจารณาคดีอาญา โจทก์จะต้องนำสืบให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดจริง หากศาลสงสัยหรือเป็นพิรุธ กฎหมายบัญญัติให้ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลย³⁸ แต่การพิจารณาทางวินัยเป็นการพิจารณาเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบของราชการโดยโทษที่ข้าราชการครูผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดได้รับในสถานแห่งที่สูงสุด คือ ไล่ออกจากราชการ ซึ่งก็เพียงพอให้ข้าราชการครูผู้ถูกลงโทษออกไปจากนอกระบบราชการ ไม่ทำให้ข้าราชการครูผู้นั้นเสียสิทธิเสรีภาพแต่อย่างใด

³⁷ หนังสือสำนักงาน ก.น. ที่ สร 0706/85297 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2520, ที่ สร 0905/ว.9 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2509 และที่ สร 0905/ว.4 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2509.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า "ให้ศาลใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้แจงนำหลักฐานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนี้ให้จำเลย".

ตั้งเน้การซึ่งนำทักษยานหลักฐานทางวินัยจึงเคร่งครัดน้อยกว่าคดีอาญา ดังจะเห็นได้จากมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518³⁹ กรณีที่ข้าราชการออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมีวณอง จริ่งอยู่แม้การให้ออกจากราชการตามมาตรา ๕๕ มิใช่เป็นการลงโทษ แต่ผลของคำสั่งก็ทำให้ข้าราชการผู้นั้นอยู่นอกระบบราชการอันเป็นการพ้นภัยจากบุคคลที่ทางราชการไม่พึงปรารถนาโดยปริยายเช่นเดียวกัน⁴⁰

และถ้าในคดีอาญาที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาของศาลได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้ว คณะกรรมการสอบสวนจะถือเอาคำพิพากษานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาโดยไม่ต้องสอบสวนพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่พอใจที่จะนำสืบหลักฐานข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาของศาล คณะกรรมการสอบสวนจะฟังข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นโดยไม่ทำการสอบสวนพยานหลักฐานอื่นก็ได้⁴¹

การที่ให้ออเอาข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาถึงที่สุดชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหามารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการสอบสวนทางวินัยได้ ก็เนื่องจากข้อเท็จ

³⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 98 บัญญัติว่า "เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้มีการสอบสวนตามมาตรา 86 แล้ว การสอบสวนไม่ได้ความว่ากระทำความผิดที่จะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกแต่มีมลทินหรือมีวณองในกรณีที่ถูกสอบสวนซึ่งจะให้รับราชการต่อไปอาจจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุดตุแทนได้ ทั้งนี้ให้นำมาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม".

⁴⁰ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในการประชุมครั้งที่ 19/2532 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2532 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิดที่ สร 1002/608 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2524.

⁴¹ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ข้อ 31.

จริงตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลเป็นข้อเท็จจริงที่ได้ผ่านขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมมาเป็นอย่างดีแล้ว โดยผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะให้การหรือนำสืบพยานหลักฐานต่อสู้คดีอย่างเต็มที่มาแล้ว ข้อเท็จจริงที่ได้จึงถือว่าตรงกับความเป็นจริงและเป็นที่ยุติแล้ว ดังนั้นการนำข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลในคดีอาญามาใช้เป็นข้อเท็จจริงตามทางการสอบสวนทางวินัยนั้น จึงต้องฟังข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นที่ยุติด้วย⁴² ผลก็คือการวินิจฉัยสำนวนการสอบสวนย่อมเป็นเช่นเดียวกับคำพิพากษาในคดีอาญา⁴³

4. การถือข้อเท็จจริงทางคดีแพ่ง โดยปกติแล้วกฎหมายเกี่ยวกับวินัยและกฎหมายแพ่งจะไม่มี ความเกี่ยวข้องกัน การฟ้องคดีให้รับผิดชอบในทางแพ่งกับการสอบสวนทางวินัยเป็นคนละ

⁴² ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มีบทบัญญัติให้ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาด้วย ทั้งตามบทบัญญัติ มาตรา 46 ที่บัญญัติว่า "ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา" โดยที่คดีส่วนแพ่งเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา และข้อเท็จจริงในคดีส่วนแพ่งอันเป็นมูลที่จะให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งรวมอยู่ในข้อเท็จจริงของคดีอาญา ประกอบกับคดีอาญาให้โอกาสแก่จำเลยที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ยิ่งกว่าคดีแพ่ง กฎหมายจึงให้ศาลต้องถือข้อเท็จจริงในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาที่วินิจฉัยไว้เป็นหลักในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง แม้ว่าในคดีแพ่งจะปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ไม่ตรงกับคดีส่วนอาญา ก็ไม่มีข้อยกเว้นมิให้ถือตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา และข้อเท็จจริงในคดีส่วนอาญาไม่จำกัดแต่เฉพาะข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุในเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่หรือการกระทำของคู่กรณีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อเท็จจริงในทางพิจารณาอันเป็นที่ยุติแล้วด้วย แม้ว่าข้อเท็จจริงในเนื้อหาจะยังไม่ยุติก็ตาม ดู คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 137.

⁴³ ตามนัยหนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0611/1022 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2527.

เรื่องกัน⁴⁴ แต่การประณตติผิดทางเพศบางกรณี เช่น การปลุกปล้ำอาจารย์หรือชมที่พระทำซ้ำเรา ซึ่งเป็นความรับผิดชอบละเมิด หรือการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีชู้หรือมีการล่วงเกินในท่านองผู้สาว และได้มีการฟ้องร้องคดีต่อศาล เพื่อขอโทษเข้าศาลจากการเป็นสามีภรรยาหรือมีการเรียกค่าทดแทนดังนี้ ถ้าต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบหรือใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาสามารถฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาในคดีแต่งตั้งกล่าวมารับฟังเป็นข้อเท็จจริงเพื่อใช้ในการพิจารณาสำนวนความผิดทางวินัยได้⁴⁵

2.6 มาตรฐานการลงโทษกรณีการประณตติผิดทางเพศของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

นับตั้งแต่ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ขึ้นใช้บังคับโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการครูหรือเรียกโดยย่อว่า ก.ค. และรับโอนการดำเนินการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูจากคุรุสภา ซึ่งรวมทั้งรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูหรือการอุทธรณ์การลงโทษมาเป็นการดำเนินการโดย ก.ค. นั้น ปรากฏว่าตามรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูหรือการอุทธรณ์การลงโทษที่กรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้รายงานมายัง ก.ค. กรณีการประณตติผิดทางเพศของข้าราชการครูมีสถิติการทำความผิดที่สูงมาก ซึ่งข้าราชการครูผู้กระทำผิดมีทั้งที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่าง

⁴⁴ เทียบเคียง ได้กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 192-193/2529 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การสอบสวนข้อเท็จจริงและการสอบสวนทางวินัยเป็นคนละขั้นตอนกับการดำเนินคดีนี้ ตั้งแต่การสอบสวนดังกล่าวจะชอบหรือไม่ชอบตามกฎหมายก็หาได้ เป็นเหตุให้คดีนี้เปลี่ยนแปลงไปไม่ เพราะโจทก์ฟ้อง โดยอ้างข้อเท็จจริงที่จำเลยทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยให้การปฏิเสธความรับผิดชอบทั้งสองฝ่ายต่างนำสืบพยานหลักฐานตามที่ฟ้องและต่อสู้คดีเต็มที่ตามความต้องการแล้ว เมื่อศาลเชื่อข้อเท็จจริงบางส่วนตามที่โจทก์นำสืบ จำเลยจะเอาเหตุการสอบสวนข้อเท็จจริงและการสอบสวนทางวินัยไม่ชอบมาขอให้อยกฟ้องหาได้ไม่.

⁴⁵ มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 6/2531 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2531 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/6935 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2531.

ร้ายแรงถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ และมีทั้งที่ถูกลงโทษไม่ร้ายแรง จากการตรวจสอบรายงานการดำเนินกิจการทางวินัย การลงโทษข้าราชการครู และการอุทธรณ์ การลงโทษของข้าราชการครูในเรื่องการประพฤติกางเขตั้น สามารถแยกประเภทการกระทำผิดออกได้เป็น 10 ประเภทด้วยกัน คือ

- (1) กรณีข้าราชการครูชายมีภรรยาเ็น้อย
- (2) กรณีข้าราชการครูหญิงตกเป็นภรรยาเ็น้อย
- (3) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงจดทะเบียนสมรสชัอน
- (4) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นถึงขั้นร่วมประเวณีกัน
- (5) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่น ไม่ถึงขั้นร่วมประเวณี
- (6) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดถึงขั้นร่วมประเวณีกัน
- (7) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใด ไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน
- (8) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับศิษย์ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน
- (9) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชัสาวกับศิษย์ ไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน
- (10) กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงประพฤติกางเขตใน เรื่องอื่น ๆ

1. กรณีข้าราชการครูชายมีภรรยาเ็น้อย

ในสมัยก่อนชายมักนิยมมีภรรยาหลายคน (Polygyny) แบบสามีหนึ่งภรรยาหลายคน โดยภรรยาเหล่านี้มักจะรวมอยู่ในบ้านเดียวกัน ชายผู้เป็นสามีมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูลูก ๆ ที่เกิดจากรรยาทั้งหลายของตน ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของตนโดยทั่วถึงกัน โดยการมีภรรยา

มากนี้อาจจะเป็นการแสดงถึงฐานะ ความพอใจในรสชาติที่แตกต่างกันออกไป การต้องการมีบริวาร⁴⁶ แม้ในปัจจุบันกฎหมายจะบัญญัติให้ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้⁴⁷ โดยจะต้องอยู่ในรูปัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) แต่ในทางปฏิบัติสำหรับฝ่ายชายนั้นสามารถมีภรรยา น้อยได้⁴⁸ และถือว่าเป็นเรื่องของผู้ชาย แต่หญิงนั้นยังต้องไม่มีสามี เพราะถ้าชายเอาหญิงที่มีสามี อยู่แล้วมาเป็นภรรยาตนเองไม่ใช่เรื่องการมีภรณยาน้อย แต่จะกลายเป็นเรื่องชายชู้ไป ซึ่งถือว่าเป็น ความผิดเนื่องจากสังคมไทยยังไม่ยอมรับ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากค่านิยมของสังคมไทยและหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 4689/ 2501 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2501 เรื่องข้าราชการครูมีภรณยาน้อยว่า กระทรวงศึกษาธิการไม่เคยลงโทษข้าราชการครูเพราะเหตุมีภรณยาน้อย แต่ลงโทษเพราะประพฤติชั่ว เกี่ยวกับประพฤติดี ประเวณีหรือล่วงศีลสมาจารเท่านั้น จึงสามารถวางหลักได้ว่าการที่ข้าราชการครูมีภรณยาน้อยนั้น ตามปกติไม่ถือเป็น การกระทำผิดวินัย เว้นแต่จะเป็นการประพฤติผิดประเวณีหรือล่วงศีลสมาจารเช่น ใช้อุบายหลอกลวง ไม่รับผิดชอบเลี้ยงดู ทำให้ภรรยาเดิมได้รับความเดือดร้อน หรือทำให้ครอบครัวต้องแตกแยกแล้ว จึงจะเป็นความผิดวินัย แต่กรณีจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ ร้ายแรงตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ก็แล้วแต่ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เป็น เรื่อง ๆ ไป

ตัวอย่างที่เห็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายสมชายข้าราชการครูและนางสมพร เป็นสามีภรรยา กันโดยชอบด้วยกฎหมาย บุคคลทั้งสองทะเลาะโต้เถียงกันอยู่เสมอ จนบางครั้งแยกกันอยู่โดยนางสมพรทิ้งบุตรไว้กับนายสมชายเลี้ยงดู นายสมชายได้จ้างนางสาวอรชรมาเลี้ยงบุตรที่บ้าน ต่อมานายสมชายได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวอรชรถึงขั้นร่วมประเวณี และมีได้เลี้ยงดูนางสมพรและบุตร เป็นเหตุให้นางสมพร ร้องเรียน

⁴⁶ สุภัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 69.

⁴⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452.

⁴⁸ สุภัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 75.

โทษ ให้ออกจากราชการ⁴⁹

2. นายสรพงศ์ข้าราชการครูมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ต่อมาไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวสวาท และได้ไปอยู่กินกับนางสาวสวาท ทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดูภรรยาและบุตร และยังขับไล่ทุบตีภรรยาเป็นเหตุให้ภรรยาร้องเรียน

โทษ ให้ออกจากราชการ⁵⁰

3. นายตรงค์ ข้าราชการครู มีความสัมพันธ์ถึงขั้นร่วมประเวณีกับนางสาวน่ารัก ต่อมาได้จดทะเบียนสมรสตามประเพณีแต่มิได้จดทะเบียนสมรส เมื่อภรรยาของนายตรงค์ทราบจึงได้มีหนังสือร้องเรียน ทำให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกในครอบครัวของนายตรงค์และภรรยา

โทษ ให้ออกจากราชการ⁵¹

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นายองอาจข้าราชการครูได้จดทะเบียนสมรสกับนางสมร ต่อมานายองอาจได้แต่งงานกับนางสาวนัชรตามประเพณี โดยนางสาวนัชราไม่ทราบว่านายองอาจมีภรรยามาก่อน เมื่อนางสาวนัชราทราบว่านายองอาจมีภรรยาอยู่แล้ว จึงต้องการเลิกกับนายองอาจแต่นายองอาจไม่ยินยอม นางสาวนัชราจึงมีหนังสือร้องเรียนกล่าวโทษต่อผู้บังคับบัญชาของนายองอาจว่านายองอาจหลอกลวงว่ายังไม่มีการหย่า ทำให้นางสาวนัชราหลงเชื่อยอมแต่งงานกับนายองอาจ

โทษ ลดขั้นเงินเดือนจำนวน 1 ขั้น⁵²

⁴⁹ ข้อบุคคลทั้งหมด ในวิทยานินเณฉบับนี้ เป็นชื่อที่สมมุติขึ้น แต่มีข้อเท็จจริงตามที่อ้างอิงไว้ทั้งสิ้น

มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 6/2530 เมื่อวันที่

3 กุมภาพันธ์ 2530 (รายชื่อ 214/2530).

⁵⁰ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2531 เมื่อวันที่

17 มิถุนายน 2531 (รายชื่อ 298/2531).

⁵¹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 38/2531 เมื่อวันที่

9 ธันวาคม 2531 (รายชื่อ 972/2531).

⁵² มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 15/2528 เมื่อวันที่

14 มิถุนายน 2528 (รายชื่อ 718/2528).

2. นายสงบบข้าราชการครูมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วชื่อนางสง และมိบุตรด้วยกัน 6 คน แต่มานายสงบได้แต่งงานกับนางสาววิลาส โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส และได้อยู่กับนางสาววิลาสจนมีบุตรด้วยกัน 1 คน ในระหว่างที่นายสงบไม่แต่งงานและอยู่กับนางสาววิลาสนั้น นายสงบมิได้จดทะเบียนหย่ากับนางสง แต่ก็ได้ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่เกิดจากนางสง โดยไม่ได้ส่งเงินให้นางสงใช้เลย

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 2 เดือน⁵³

3. นายเนตล ข้าราชการครูมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ต่อมาได้แต่งงานตามประเพณีกับนางสาวจรรุวรรณ โดยนางสาวจรรุวรรณก็ทราบว่านายเนตลมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว จนกระทั่งมีบุตร 1 คน แต่ในที่สุดนายเนตลและนางสาวจรรุวรรณก็ได้ตกลงแยกกันอยู่ โดยนายเนตลตกลงจ่ายค่าเลี้ยงดูให้ ปรากฏว่าบางเดือน นายเนตลก็จ่ายให้แต่บางเดือนก็ไม่ยอมจ่าย นางสาวจรรุวรรณจึงได้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของนายเนตล ในที่สุดได้มีการตกลงกันโดยนายเนตลจ่ายค่าเลี้ยงดูให้นางสาวจรรุวรรณเป็นเงิน 23,000 บาท โดยนางสาวจรรุวรรณจะไม่เรียกร้องค่าเลี้ยงดูเป็นรายเดือนอีก

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 1 เดือน⁵⁴

2. กรณีข้าราชการหญิงตกเป็นภรรยาบ่อย

ฐานะของหญิงกับชายในสังคมไทยต่างก็ยอมรับกันว่าต่างกันทั้งฐานะและหน้าที่ บทบาทของหญิงถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบที่ค่อนข้างเคร่งครัด⁵⁵ โดยเฉพาะเรื่องเพศ สังคมเน้นหนักกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย⁵⁶ โดยสังเกตได้จากบทบัญญัติบรรพ 5 มาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแห่ง

⁵³มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 23/2529 เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2529 (รายที่ 918/2529).

⁵⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 27/2529 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2529 (รายที่ 1144/2529).

⁵⁵สุนัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 73.

⁵⁶วิชา มหาคุณ, การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 79.

และพาณิชย์ว่าถ้าภรรยาซื้อผ้าสามสีนุ่งห่มได้ แต่ภรรยาจะนุ่งห่มผ้าสามสีได้นั้นจะต้องได้ความว่าสามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันทภรรยาเท่านั้น ภรรยาจึงจะนุ่งห่มผ้าได้ ในสังคมไทยชายสามารถไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอื่นหรือมีภรรยาอยู่ได้ โดยไม่ถือว่าเป็นความผิด แต่สำหรับหญิงแล้วถ้าไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายที่ไม่ใช่คู่สมรสตามกฎหมายแล้ว จะถือเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง⁵⁷ โดยถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับและสมาชิกของสังคมเห็นว่าไม่สมควรกระทำเพราะเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากยอมรับหรือปฏิบัติกันอยู่⁵⁸ เมื่อนำพิจารณาจากความรู้สึกของสังคมประกอบกับบทตั้งสื่อกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 4689/2501 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2501 เรื่องข้าราชการครูมีภรรยาน้อยกว่ากรณีที่ครูสตรีตกเป็นภรรยาอยู่ (ไม่ใช่ภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย) อยู่ในฐานะนางบำเรอซึ่งไม่มีทางใดที่จะเปลี่ยนค่านำหน้าชื่อและชื่อสกุลในสมุดประวัติได้ กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการขัดกับความรู้สึกของประชาชน และกระทรวงศึกษาธิการจึงเกี่ยวข้องด้วยแล้วนั้นสามารถวางหลักได้ว่าการที่ข้าราชการครูหญิงตกเป็นภรรยาอยู่ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าฝ่ายชายมีภรรยาอยู่แล้ว แม้ว่าภรรยาผู้นั้นจะไม่ใช่ภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม⁵⁹ ถือเป็นภาระกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁶⁰ แต่ถ้าข้าราชการครูหญิงตกเป็นภรรยาอยู่โดยไม่รู้ว่ามีภรรยาแล้วไม่ถือเป็นความผิดวินัยแต่อย่างใด⁶¹ แต่ถ้าข้าราชการครูหญิงขาดความระมัดระวัง โดยไม่ตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนว่าฝ่ายชายมีภรรยาอยู่แล้วหรือไม่ ถือเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่ง

⁵⁷ สุจิตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 75.

⁵⁸ อาเนทท์ อากาภิรม, สังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525), หน้า 106.

⁵⁹ ตามนัยหนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ สร 0708/186079 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2521 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีปกปิดที่ สร 0108/10383 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2525.

⁶⁰ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/4865 ลงวันที่ 18 เมษายน 2531.

⁶¹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 38/2528 เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2528 (รายชื่อ 1599/2528).

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁶² และแม้ว่าขณะที่ตกเป็นภรรยาของฝ่ายชายนั้น ข้าราชการครูหญิงจะไม่ทราบว่าฝ่ายชายมีภรรยาอยู่แล้วซึ่งไม่ถือเป็นความผิดวินัยก็ตาม แต่ข้าราชการครูหญิงนั้นจะต้องหาทางแก้ไขโดยถ้ายังไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันก็จะต้องเลิกพฤติกรรมดังกล่าวเสีย แต่ถ้าได้จดทะเบียนสมรสกันแล้วก็ต้องรับจดทะเบียนหย่าให้เรียบร้อย⁶³ มิฉะนั้นแล้วถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นางสาววรรณิสา ข้าราชการครู มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนายวีระชนสามีของนางอรุณี โดยมีพยานเห็นบุคคลทั้งสองอยู่ในห้องเดียวกันบนบ้านพักครู และเห็นบุคคลทั้งสองไปพักค้างคืนที่บ้านบุคคลอื่นด้วยเสมอ ซึ่งนายวีระชนมักจะแนะนำนางสาววรรณิสาต่อบุคคลอื่นว่าเป็นภรรยาของนาง

โทษ ให้ออกจากราชการ⁶⁴

2. นางสาวสมร ข้าราชการครู มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนายวินัยซึ่งเป็นนักการภารโรง โดยระยะแรกบุคคลทั้งสองลักลอบร่วมประเวณีกัน ต่อมาภรรยาของนายวินัยทราบเรื่องจึงได้หนีไปอยู่กับบิดา นายวินัยจึงรับนางสาวสมรเข้าไปอยู่อย่างเปิดเผยในบ้าน

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁶⁵

⁶²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 35/2530 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2530 (รายชื่อ 1466/2530).

⁶³มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 13/2532 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2532.

⁶⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 36/2528 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2528 (รายชื่อ 1511/2528).

⁶⁵มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 6/2526 เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2526 (รายชื่อ 57/2526).

3. นางสาวใจรัก ข้าราชการครู มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนายสมเดช สามีของนางบรรจง โดยนางบรรจงเคยพบเห็นบุคคลทั้งสองเข้าไปในโรงแรมในเวลากลางคืน และนางสาวใจรัก เคยเขียนจดหมายถึงนายสมเดชและเขียนบันทึกให้นางบรรจงยอมรับว่าได้ตกเป็นภรรยาของนายสมเดชและรับว่าจะเลิกยุ่งเกี่ยวกับนายสมเดชต่อไป แต่นางสาวใจรักไม่ทำตามที่ตั้งกลงนางบรรจงจึงร้องเรียนขึ้น

โทษ ให้ออกจากราชการ^{๕๖}

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นางสาวสมใจ ข้าราชการครู รู้จักชู้สาวกับนายเจริญตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2525 โดยนายเจริญได้ไปมาหาสู่ที่บ้านและบางครั้งเคยขอยืมเงินนางสาวสมใจหลายครั้ง ทำให้นางสาวสมใจเกิดความเจ็บใจ ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2525 นายเจริญได้ไปขู่นางสาวสมใจต่อบิดามารดา และตกลงจะแต่งงานกันในเดือนธันวาคม 2525 แต่ในขณะที่ปรึกษากฎว่านายเจริญได้ไปจดทะเบียนสมรสกับนางกัญญา เมื่อเดือนกันยายน 2525 โดยนางสาวสมใจไม่ทราบ มาทราบความจริงเมื่อเดือนเมษายน 2526 นายเจริญอ้างว่าจะหย่ากับนางกัญญา นางสาวสมใจ จึงยังคงติดต่อสัมพันธ์กับนายเจริญและได้เลิกติดต่อเมื่อเดือนตุลาคม 2526 เมื่อรู้ชื่อนายเจริญยังมีได้หย่ากับนางกัญญาจริง

โทษ ภาคทัณฑ์^{๕๗}

2. นางสาววิไล ข้าราชการครู รักใคร่ชอบพอกับนายใส โดยนายใสบอกว่าตนยังไม่มีภรรยา เป็นเหตุให้นางสาววิไลเสียตัวให้ จนกระทั่งเมื่อมีการแจกบัตรเชิญงานสมรสของบุคคลทั้งสอง ภรรยา นายใสจึงได้แสดงตัวและขอหย่าขาดจากกัน โดยภรรยา นายใสทำบันทึกตกลงหย่าขาดจากกันไว้ให้ นางสาววิไลจึงเข้าพิธีสมรสตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในบัตรเชิญ แต่ต่อมาภรรยา

^{๕๖}มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 10/2526 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2526 (รายที่ 132/2526).

^{๕๗}มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 44/2527 เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2527 (รายที่ 1059/2527).

ของนายสีไม่ยอมจดทะเบียนหย่าให้

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁶⁸

3. นางสาววรารักษ์ ข้าราชการครู ทราบว่านายสีสมภารหย่าแล้ว ต่อมานายสีได้หลอกลวงว่าได้หย่ากับภรรยาแล้ว นางสาววรารักษ์จึงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนายสีสจนตั้งครรภ์และได้จดทะเบียนสมรสกับนายสีส ภายหลังจึงรู้ว่านายสีสหลอกลวง จึงได้จดทะเบียนหย่า โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 2 เดือน⁶⁹

3. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงจดทะเบียนสมรสซ้อน

กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิงกระทำผิดวินัยในเรื่องการจดทะเบียนสมรสซ้อน⁷⁰ นั้น บางกรณีอาจเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่บางกรณีอาจเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ทั้งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของกรณีเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าการกระทำเช่นนี้ทำให้เสียเกียรติของข้าราชการครูหรือไม่ และสังคมรังเกียจหรือไม่เป็นประการสำคัญ เช่น ได้ใช้อุบายหลอกลวงหรือทำให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเดือดร้อนเสียหาย หรือทำให้ครอบครัวอีกฝ่ายหนึ่งได้รับความแตกแยก ดังนี้แล้วเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁷¹ แต่ถ้าข้าราชการครูผู้นั้นได้จดทะเบียนสมรสซ้อนเพื่อให้บุตรที่เกิดมาจะได้มีบิดาโดย

⁶⁸ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/6948 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2531.

⁶⁹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 35/2530 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2530 (รายชื่อ 1466/2530).

⁷⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452 บัญญัติว่า "ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ยังมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้"

มาตรา 1457 บัญญัติว่า "การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมิได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น".

⁷¹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับการอุปการะและการร้องทุกข์ ในการประชุมครั้งที่ 30/2531 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2531.

ข้อด้วยกฎหมาย และอีกฝ่ายหนึ่งก็มีได้รับความเดือดร้อน⁷² หรือกระทำไปเนื่องจากสภาวะแวดล้อมบีบบังคับแล้วดังนี้ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายวิวัฒน์ข้าราชการครูได้จดทะเบียนสมรสกับนางสงวน ต่อมาได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวพร หลังจากนั้นได้หย่ากับนางสงวน ต่อมานายวิวัฒน์ย้ายไปพักรักษาตัวที่กรุงเทพมหานคร นางสงวนได้มาฟ้องและเขียนเขียน ทำให้ความรักเก่าเกิดขึ้นอีก จึงได้อยู่กินฉันสามีภรรยาอีก และได้จดทะเบียนสมรสกันอีกครั้งหนึ่ง โดยนายวิวัฒน์แจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่า ไม่เคยทำการสมรสกับหญิงอื่นมาก่อน เมื่อนางสงวนทราบว่านายวิวัฒน์กับนางสาวพรได้จดทะเบียนสมรสกันอยู่ก่อนแล้ว จึงฟ้องนายวิวัฒน์ฐานแจ้งความเท็จ ศาลนิคมศาลากลางโทษจำคุก 3 เดือน และปรับ 500 บาท โทษจำคุกให้รอไว้หกกำหนด 1 ปี คดีถึงที่สุด

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷³

2. นายกนก ข้าราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วมีนางสมนึก มีบุตรด้วยกัน 1 คน ต่อมานายกนกขอหย่าขาดกับนางสมนึก แต่นางสมนึกไม่ยอมหย่า นายกนกจึงหลอกนางสมนึกให้ไปเยี่ยมมารดาตนอีกจังหวัดหนึ่ง แล้วหาเหตุจะไปทำนิติกรรมกู้ยืมเงินจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากไม่ได้เอาทะเบียนสมรสไปด้วย จึงชวนนางสมนึกไปจดทะเบียนสมรสใหม่อีกครั้งหนึ่ง หลังกจากนั้นนายกนกก็บอกแก่นางสมนึกว่าการจดทะเบียนสมรสซ้ำเป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จจะต้องไปจดทะเบียนหย่าของทะเบียนสมรสที่จดซ้ำในครั้งหลัง ซึ่งนางสมนึกก็เชื่อยอมจดทะเบียนหย่าให้ โดยนายกนกปกปิดข้อความจริงที่ว่าจดทะเบียนหย่าเช่นนี้

⁷² พังสื่อสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/6467 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2532.

⁷³ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 28/2526 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2526 (รายชื่อ 577/2526).

ผลทางกฎหมายให้การสมรสที่ได้จดทะเบียนในครั้งแรกต้องสิ้นสุดลงไปด้วย หลังจากนายภนจกตะเบียนหย่ากับนางสมนึกแล้ว ก็ได้ไปจดทะเบียนสมรสใหม่กับนางสาวสมใจข้าราชการครูโรงเรียนเดียวกันภายในเวลาเพียง 20 วัน

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷⁴

3. นายน้อย ข้าราชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนางมณี เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2529 ที่จังหวัดหนองคาย ต่อมาในวันที่ 25 มีนาคม 2529 นายน้อยได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวอรุณที่จังหวัดลำพูนเนื่องจากบิดามารดาของนางสาวอรุณบังคับให้นายน้อยรับผิดชอบเพราะว่าได้ร่วมประเวณีกับนางสาวอรุณแล้ว นายน้อยจึงเขียนจดหมายบอกเลิกความสัมพันธ์กับนางมณีโดยกล่าวเท็จว่านายน้อยได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวอรุณก่อนนางมณี จนทำให้ครอบครัวต้องแตกแยกถึงขั้นจดทะเบียนหย่ากับนางมณีในที่สุด

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷⁵

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัย ไม้ร้ายแรง

1. นายวิรัตน์ ข้าราชการครู ได้อยู่กับหญิงชาวบ้านมาก่อนโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันให้ถูกต้องตามกฎหมายจนมีบุตรด้วยกัน 1 คน ภายหลังได้ไปจดทะเบียนสมรสกับหญิงอื่น แต่ก็ยังไม่มาหาสู่ฉันสามีภรรยาที่หญิงชาวบ้านจนตั้งครรภ์บุตรคนที่สอง นายวิรัตน์จึงได้จดทะเบียนสมรสอีกเป็นครั้งที่ 2 กับหญิงชาวบ้าน และถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 1 เดือน โทษจำคุกให้รอไว้มีกำหนด 2 ปี กรณีจดทะเบียนสมรสซ้อน แต่ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าภรรยาเป็นผู้ร้องกล่าวโทษทางวินัย และการที่จดทะเบียนสมรสซ้อนกับหญิงชาวบ้านซึ่งเป็นภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของตมมาก่อน ก็เป็น

⁷⁴ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13103 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2526.

⁷⁵ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13540 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531.

การกระทำเพื่อต้องการให้บุตรของตนมีบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 2 ชั้น⁷⁶

2. นายชงัก ข้าราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วชื่อนางสมพร ต่อมา ได้รักใคร่และได้ร่วมประเวณีกับนางทัศนีย์ โดยนางทัศนีย์ก็รู้ว่านายชงักมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย อยู่ก่อนแล้ว จนกระทั่งนางทัศนีย์มีครรภ์ประกอบด้วยบริษัทที่นางทัศนีย์ทำงานอยู่ขอให้แสดงสถานะทาง ครอบครัว นางทัศนีย์จึงขอให้นายชงักไปจดทะเบียนสมรส ถ้าไม่ไปจดทะเบียนสมรสจะทำแท้งบุตร ในครรภ์ นายชงักจำยอมเพราะถูกข่มขู่ จึงไปจดทะเบียนสมรสกับนางทัศนีย์ ต่อมานายชงักกับนาง ทัศนีย์มีเรื่องทะเลาะกัน นางทัศนีย์จึงฟ้องหย่ากับนายชงัก โดยเรียกค่าทดแทนและค่าอุปการะเลี้ยงดู แต่ไม่อาจตกลงกันได้ นางทัศนีย์จึงฟ้องนายชงักต่อศาลในข้อหาแจ้งความเท็จ แต่ศาลชั้นต้นและ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁷⁷

3. นายขวัญ ข้าราชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนางนุ้ย โดยถูกต้องตามกฎหมาย และได้แยกกันอยู่เป็นเวลาระมาณ 1 ปี โดยยังไม่ได้จดทะเบียนหย่ากันให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะยังอยู่ในระหว่างเจรจาทกลง ในช่วงนี้ นายขวัญก็ได้รับความสนิทสนมชอบพอกับนางสาว เรียม ข้าราชการครู โรงเรียนเดียวกันและตกลงจะแต่งงานกัน นายขวัญจึงได้ยื่นข้อเสนอให้นางนุ้ย โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรมอบให้เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนไว้เป็นหลักฐานว่าจะยอมจ่ายเงินให้ นางนุ้ยเดือนละ 1,500 บาท หลังจากนั้นนายขวัญกับนางสาว เรียมจึงจัดพิธีแต่งงานกันขึ้นโดยยัง มิได้จดทะเบียนสมรสกัน จนกระทั่ง 2 ปีผ่านไป นางสาว เรียมตั้งครรภ์ นายขวัญเห็นว่าควรจะได้ มีการจดทะเบียนสมรสกันให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะนางสาว เรียมก็เป็นข้าราชการครู นายขวัญ จึงไปเจรจากับนางนุ้ยขอจดทะเบียนหย่าแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ นายขวัญจึงไปจดทะเบียนสมรส

⁷⁶ หนังสือนัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/3965 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2530.

⁷⁷ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2528 เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2528 (รายชื่อ 808/2528).

กับนางสาวเรียม ต่อมาเมื่อมีการร้องเรียน นายชัชวาลกับนางสาว เรียมจึง ได้จดทะเบียนหย่ากัน

โทษ ภาคทัณฑ์ 2 ราย⁷⁸

4. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรส
ของบุคคลอื่นถึงขั้นได้ร่วมประเวณีกัน

กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นถึงขั้นร่วมประเวณี ถือว่าเป็นการล่วงศีลสมาจาร เป็นความประพฤติที่ไม่เหมาะสม แม้ว่าครอบครัวของบุคคลอื่นที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวจะไม่แตกแยกก็ตาม ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ระดับโทษต้องให้ออกจากราชการ⁷⁹ ถ้าผู้บังคับบัญชาลงโทษไล่ออกจากราชการหรือปลดออกจากราชการ ก.ค.สามารถพิจารณาและให้ลดโทษลงเป็นให้ออกจากราชการได้⁸⁰ และแม้ว่าการที่ข้าราชการครูชายประพฤติตนล่วงศีลสมาจารต่อคู่สมรสของผู้อื่น จะเกิดขึ้นจากการริเริ่มช่วยของฝ่ายหญิงก่อเหตุหรือฝ่ายหญิงมีความประพฤติ ไม่ได้มีรสนิยมทางเพศสัมพันธ์กับชายอื่นก็ตาม ก็มีอำนาจนำผลล้างการกระทำผิดได้ หากจะลดโทษให้โดยนำความประพฤติของฝ่ายหญิงมาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วก็ต้องลงโทษให้ไม่ต่ำกว่าให้ออกจากราชการเท่านั้น⁸¹ ซึ่งกรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นถึงขั้นร่วมประเวณีนั้น แม้ข้อเท็จจริงจะ ได้ความว่าคู่สมรสนั้นจะไม่เป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วย

⁷⁸มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 6/2527 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2527 (รายชื่อที่ 510-511/2526).

⁷⁹มติ ก.ค. ในการประชุม ครั้งที่ 6/2532 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2532 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/11788 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2532.

⁸⁰หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/400 ลงวันที่ 12 มกราคม 2530.

⁸¹หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13991 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2526.

กฎหมาย^{๘๒} หรือได้แยกกันอยู่โดยยังไม่ได้จดทะเบียนหย่าให้ถูกต้องตามกฎหมาย^{๘๓} อย่างไรก็ตาม การที่จะถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องได้ความว่าข้าราชการครูผู้นั้นจะต้องทราบว่า ฝ่ายนี้ هم คู่สมรสหรือครอบครัวอยู่แล้ว^{๘๔} หรือว่าครั้งแรกที่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวไม่ทราบ ต่อมา ทราบในภายหลังว่าฝ่ายนี้ هم คู่สมรสหรือครอบครัวอยู่แล้ว ก็ถือว่าข้าราชการครูผู้นั้นทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวเช่นเดียวกัน^{๘๕} แต่ถ้าตามพฤติการณ์ที่ปรากฏนั้นข้อเท็จจริงได้ความว่าข้าราชการครูที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นได้กระทำไปโดยอยู่ในภาวะจำยอมโดยเหตุการณื บังคับและไม่มีเจตนาที่จะแย่งคู่สมรสของผู้อื่นตั้งแล้ว ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แต่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เท่านั้น

^{๘๒} ก.พ. ได้มีมติว่าการที่ข้าราชการพลเรือนสามัญ เป็นชู้กับภรรยาของนายสมยศแม่หม้อ เท็จจริงจะปรากฏว่าระหว่างเป็นชู้กันนั้น ภรรยาของนายสมยศยังไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับนายสมยศ แต่คนทั้งสองก็ได้อยู่กินกันสามภรรยาโดยเปิดเผยมานานจนนับตรด้วยกัน 3 คน ซึ่งในท้องที่ต่างจังหวัด สามภรรยาที่อยู่กินด้วยกันโดยเปิดเผยแต่มีได้จดทะเบียนสมรสมีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นพี่ชู้ของ คนโดยทั่วไปว่าคนทั้งสองเป็นสามภรรยาทั้ง พฤติการณ์ที่ข้าราชการพลเรือนสามัญเป็นชู้กับภรรยาของ นายสมยศโดยรู้ว่าหญิงนั้นเป็นภรรยาของนายสมยศ เป็นการกระทำผิดวินัยตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติ ชั่วอย่างร้ายแรง ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0708/186079 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2521 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ สร 0108/10383 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2525.

^{๘๓} หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/10676 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2527.

^{๘๔} มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 2/2533 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2533.

^{๘๕} หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/6567 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2527.

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายพงษ์ ข้าราชการครู ได้ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนเดียวกับนายวิเชียรและนางทอง ข้าราชการครูซึ่งเป็นภรรยาของนายวิเชียร ต่อมานายวิเชียรเห็นนางทองกอดกับนายพงษ์ ทำให้นายวิเชียรหึงหวงทะเลาะตบตีนางทองและได้หย่าขาดจากกัน โดยให้บุตรอยู่ในความปกครองฝ่ายละ 2 คน หลังจากหย่าขาดกันแล้ว นายพงษ์ยังคงไปมาหาสู่ที่บ้านนางทอง ภายหลังนายพงษ์ได้แต่งงานกับนางสาวรัชชิ่งเป็นบุตรของนางทอง แต่นายพงษ์ก็ยังคงพักอยู่ที่บ้านนางทอง ระหว่างนั้นนายพงษ์กับนางทองยังมีพฤติการณ์ส่อไปในทางชู้สาว โดยมีงานเห็นนางทองและนายพงษ์นอนหนุนตักกันและบางครั้งนอนหมั้นหมั่นกันด้วย

โทษ ให้ออกจากราชการทั้ง 2 ราย^{๘๖}

2. นายยุทธ ข้าราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ยังไม่มีบุตร ส่วนนางวรรณมีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายคือนายสอนทำงานอยู่ที่ศูนย์พัฒนาชาวเขา มีบุตรด้วยกัน 2 คน นายยุทธ ได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านพักครูกับเพื่อนข้าราชการครูด้วยกัน ต่อมาข้าราชการครูผู้หนึ่งได้ย้ายไปพักอยู่ที่อื่น นางวรรณจึงได้เข้าพักอาศัยอยู่แทน ในขณะที่บุคคลทั้งสองอยู่ด้วยกันนั้น จะมีผู้พบเห็นว่าบุคคลทั้งสองจะรับประทานอาหารร่วมกันและไปสุรระด้วยกันเสมอไม่ว่าเวลากลางวันหรือกลางคืน วันหยุดราชการก็ไม่ยอมกลับบ้าน เป็นเหตุให้ครอบครัวของบุคคลทั้งสองเกิดความระแวงสงสัยติดตามมาคู้ที่บ้านพักและมีการโต้เถียงกันขึ้นในบางครั้ง แม้จะไม่มีประจักษ์นยานยืนยันว่า นายยุทธกับนางวรรณมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณีก็ตาม แต่เมื่อนิจารณานยาเขตล้อมภรรยาแล้ว เชื่อว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณีกัน จนในที่สุดนางวรรณต้องหย่าขาดจากนายสอนสามีของตน

โทษ ให้ออกจากราชการทั้ง 2 ราย^{๘๗}

^{๘๖} มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2527 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2527 (รายชื่อ 950-951/2527).

^{๘๗} มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 19/2529 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2529 (รายชื่อ 722-723/2529).

3. นางแก่น ข้าราชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนายเส้า โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่มีบุตรด้วยกันเนื่องจากนายเส้าเป็นหมัน ต่อมาปรากฏว่านางแก่นตั้งครรภ์ นายเส้าจึงได้สอบถามนางแก่น ซึ่งนางแก่นยอมรับว่าได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับสิบตำรวจโทธงชัย นายเส้าจึงได้จดทะเบียนหย่ากับนางแก่นและได้ร้องเรียนต่อกรมตำรวจให้ลงโทษสิบตำรวจโทธงชัยกรณีที่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับภรรยาผู้อื่น ซึ่งกรมตำรวจได้มีคำสั่งลงโทษไล่สิบตำรวจโทธงชัยออกจากราชการ นางแก่นซึ่งเป็นภรรยาของสิบตำรวจโทธงชัยจึงได้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของนางแก่นอ้างจากการสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านางแก่นมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณีกับสิบตำรวจโทธงชัยจริง

โทษ ไล่ออกจากราชการ^{๘๘}

ตัวอย่างที่เป็นความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง

1. นางชมภู ข้าราชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนายศักดิ์ โดยชอบด้วยกฎหมาย ต่อมานางชมภูได้กู้เงินนายแดงจำนวน 28,000 บาท ถึงกำหนดชำระนางชมภูไม่มีเงินชำระคืน นายแดงจึงได้เข้าพบนายนิเทศข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาให้ช่วยเร่งรัดหนี้สินให้นายนิเทศจึงได้ออกเงินชำระแทนให้นางชมภูไป ต่อมานายนิเทศมักจะไปมาหาสู่นางชมภูที่บ้านพักครูของโรงเรียนและอยู่จนค่ำจึงกลับไป ในที่สุดนางชมภูและนายนิเทศจึงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แต่พฤติการณ์ของนางชมภูไม่มีลักษณะของการประพฤติดังร้ายแรงและไม่มีความตั้งใจจะแย่งคู่สมรสของผู้อื่น ไม่ได้ทำให้ครอบครัวของผู้อื่นต้องแตกแยกประกอบกับการกระทำของนางชมภูได้กระทำไปเนื่องจากอยู่ในภาวะจำยอมโดยเหตุการณ์บังคับ เนื่องจากนายนิเทศเป็นผู้บังคับบัญชาทำให้ไม่สามารถที่จะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงได้ กับทั้งสำคัญในบุญคุณของนายนิเทศที่ได้ช่วยเหลือยอมชำระหนี้ให้ โทษ ลดขั้นเงินเดือนจำนวน 1 ขั้น^{๘๙}

^{๘๘} มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 26/2531 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2531 (รายชื่อ 610/2531).

^{๘๙} มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 31/2529 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 1319/2529).

2. นายเฉลิม ข้าราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ต่อมาในเดือนกันยายน 2529 นายเฉลิมไปงานพิธีการของจังหวัดกาญจนบุรี และรู้จักกับนางชวนชมภรรยานายจันทร์ ซึ่งทำงานที่จังหวัดราชบุรี ต่อมาบุคคลทั้งสอง ได้มีความสนิทสนมและได้ร่วมประเวณีกัน ในเดือนพฤศจิกายน 2529 นางชวนชมเกิดป่วยเป็นภามโรคจึงให้นายเฉลิมรับผิดชอบ แต่ปรากฏว่า นายเฉลิม ไม่ยินยอมพร้อมทั้งกล่าวหาว่านางชวนชมสำส่อน ทำให้นางชวนชมเกิดความแค้นใจและ ได้วางแผนที่จะแก้แค้นนายเฉลิมในวันที่ 15 ธันวาคม 2529 นางชวนชมจึงวางแผนชวนนายเฉลิม เข้าไปในโรงแรมและได้ร่วมประเวณีด้วยกัน 1 ครั้ง เมื่อนายเฉลิมนอนหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย นางชวนชมจึงใช้มีดโกนเฉือนอวัยวะเพศของนายเฉลิมจนขาด และทิ้งสิ่งนิมน์ได้ลงข้างวอร์กโครม แต่จากการสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าขณะที่นายเฉลิมได้ร่วมประเวณีกับนางชวนชมนั้น นายเฉลิมไม่ทราบว่านางชวนชมมีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งนางชวนชมได้หย่าขาดจากนายจันทร์สามีในที่สุด

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 2 ชั้น^{๙๐}

5. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่น ไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน

การที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกันนั้น ไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แม้ว่าการที่ข้าราชการครูไปมีความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะทำให้ครอบครัวของคู่สมรสอื่นหรือครอบครัวของตนต้องแตกแยกหรือหย่าร้างกันก็ตาม^{๙๑} เพราะการที่จะนำการหย่าร้างของคู่สมรสมาเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาว่าหากมีการหย่าร้างกันแล้ว พฤติการณ์จะต้องเป็นความผิดอย่างร้ายแรงเสมอไปก็จะเป็นธรรมเนื่องจากเงื่อนไขและเหตุผลการหย่าร้างของคู่สมรสแต่ละคู่ไม่เหมือนกัน คู่สมรสบางครอบครัวต้อง

^{๙๐}มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 2/2533 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2533.

^{๙๑}มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 17/2531 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2531 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/16162 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2531.

แตกแยกหรือหย่าร้างด้วยสาเหตุเนื่องมาจากการระแวงหรือหึงหวงเกินปกติ⁹² แต่อย่างไรก็ตามการที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไปมีความสัมพันธ์กันแม้ว่าจะไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีแต่เป็นเหตุให้คู่สมรสของตนหรือของอีกฝ่ายหนึ่งร้องเรียน⁹³ หรือต้องหย่าร้างกันนั้นพฤติการณ์เป็นความผิดวินัย ไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁹⁴ แต่ถ้าการกระทำนี้ไม่เป็นเหตุให้มีการร้องเรียนหรือมีการทะเลาะวิวาทกันภายในครอบครัวแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยแต่อย่างใด แม้ว่าตามข้อเท็จจริงจะได้ความว่าบุคคลทั้งสองได้ไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ⁹⁵

ตัวอย่างที่เป็นการกระทำผิดวินัย ไม่ร้ายแรง

1. นายเขียวและนางแดง ข้าราชการครูทั้งสองคนต่างฝ่ายต่างมีคู่สมรสอยู่แล้ว ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวต่อกันโดยไม่มีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แต่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวของบุคคลทั้งสองฝ่ายต้องแตกแยก ซึ่งก่อนหน้านั้นความสัมพันธ์ในครอบครัวของบุคคลทั้งสองก็ไม่ราบรื่นมาตลอด

โทษ ลดชั้นเงินเดือนคนละจำนวน 2 ชั้น⁹⁶

⁹²มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 13/2532 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2532 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/17590 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2532.

⁹³หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/10074 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2530.

⁹⁴หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13081 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2529.

⁹⁵มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 18/2531 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2531 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/62 ลงวันที่ 5 มกราคม 2532.

⁹⁶หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/155 ลงวันที่ 6 มกราคม 2532.

2. นางอรุณฯ ข้าราชการครู มีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ต่อมา ไปมีความสัมพันธ์กับนายแสงซึ่ง เป็นสามีของนางวันดี แต่ไม่ปรากฏฐานหลักฐานยืนยันว่านางอรุณฯกับนายแสงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แต่พฤติการณ์ของนางอรุณฯกับนายแสงที่ไปมาหาสู่กันและคบหากันอย่างสนิทสนมจนเป็นที่ครหาของชาวบ้านและเพื่อนร่วมงานจนเป็นที่อื้อฉาวและทำให้นางวันดีเกิดความเข้าใจผิดและร้องเรียนขึ้นมาและย้ายครอบครัว ไปอยู่ที่อื่น

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น^{๑๗}

3. นางวอน ข้าราชการครู มีสามีโดยถูกต้องตามประเพณีแล้ว แต่ไปมีความสนิทสนมและเคยไปร่วมรับประทานอาหารที่บ้านพักของคนรักเก่าด้วยกันสองคน แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวถึงขั้นร่วมประเวณี จนทำให้สามีของนางวอนเกิดการเข้าใจผิดว่าทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวต่อกัน จึงได้เลิกจ้างจากการเป็นสามีภรรยา

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน^{๑๘}

4. นายบุญและนางใจ เป็นข้าราชการครูทั้งสองคน โดยนายบุญได้ร่วมประเวณีกับนางสงวนจนมีบุตรด้วยกัน 1 คน แต่นายบุญไม่จัดการตามประเพณีหรือตามกฎหมายและไม่เอาใจใส่ส่งเสียเลี้ยงดูเท่าที่ควรแล้วยังแสดงออกถึงความสนใจนางใจเกินกว่าปกติ ส่วนนางใจนั้นมีสามีและบุตรแล้ว ยังมีมามีความสนิทสนมกับนายบุญจนเป็นเหตุให้นางสงวนเข้าใจผิดถึงกับเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว แล้วยังไม่คิดแก้ไขหรืออธิบายชี้แจงให้เกิดการเข้าใจอันดีแก่ทุกฝ่าย และได้ทำตัวสนิทสนมกับนายบุญตลอดมา ทำให้ชาวบ้านต่างคิดว่าบุคคลทั้งสองเอาจริงมีความสัมพันธ์กันในทางชู้สาว

โทษ ลดชั้นเงินเดือนคนละจำนวน 1 ชั้น^{๑๙}

^{๑๗} หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/16162 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2531.

^{๑๘} หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13081 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2529.

^{๑๙} มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 28/2529 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 923-924/2529).

6. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดถึงขั้นร่วมประเวณีกัน

กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดถึงขั้นร่วมประเวณีกันนั้น บางกรณีอาจถือ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่บางกรณี ไม่ถือ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของกรณีเป็น เรื่อง ๆ ไปว่าการกระทำ เช่นนี้ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของข้าราชการครู และสังคมรังเกียจต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงใด หรือไม่ เป็นประการสำคัญ เช่น กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นถึงขั้นร่วมประเวณีกัน โดยเป็นความสัมพันธ์ใจของทั้งสองฝ่าย แม้ว่าภายหลังจะเลิกจากกันเนื่องจากทัศนคติไม่ตรงกัน หรือไม่ยอมรับเลี้ยงดูแล้วนี้ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518¹ แต่ถ้าการกระทำดังกล่าว เป็นเหตุให้ครอบครัวของตนต้องแตกแยก หรือได้รับความเดือดร้อน² หรือไปด่าว่าอีกฝ่ายหนึ่งได้รับความอับอาย³ หรือการกระทำเป็นการกระทำผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง เช่นการที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวเป็นเหตุทำให้ภักด์ฝ่ายหนึ่งตั้งครรภ์ และได้บังคับให้ทำแท้ง⁴ หรือได้เข้าไปร่วมประเวณีกันในโรงเรียนที่ตนทำการสอน⁵ ดังนี้

¹มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 40/2531 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2531 (รายชื่อ 1021-1022/2531).

²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 6/2530 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2530 (รายชื่อ 214/2530) และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13321 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2531.

³หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/2530 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2531.

⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในการประชุมครั้งที่ 7/2529 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2529.

⁵หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/11551 ลงวันที่ 29 กันยายน 2529.

แล้วถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายสุเทพ ข้าราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ต่อมา ไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวบวบ และได้ไปอยู่กินกับนางสาวบวบ ทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดูภรรยาและบุตร และยังขับไล่บุตรภรรยา เป็นเหตุให้ภรรยาต้องเรียน

โทษ ให้ออกจากราชการ⁶

2. นายหยิบ ข้าราชการครู ได้ไปมีความสัมพันธ์กับนางสาวชอบถึงขั้นร่วมประเวณีกัน โดยเป็นที่รู้กันทั่วไปว่าเป็นสามีภรรยา ต่อมานางสาวชอบตั้งครรภ์ นายหยิบได้ให้นางสาวชอบไปทำแท้ง เมื่อผู้บังคับบัญชาของนายหยิบทราบจึงได้เรียกนายหยิบให้จัดการให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่นายหยิบกลับให้นางสาวชอบย้ายออกจากบ้านของตนและไม่ยอมรับเลี้ยงดูเป็นภรรยา

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷

3. นายคะนอง ข้าราชการครู ได้ไปหลอกลวงนางสาวงามว่าตนยังเป็นโสด จนกระทั่งนางสาวงามหลงเชื่อและได้ร่วมประเวณีกัน ในที่สุด จนกระทั่งนางสาวงามตั้งครรภ์ เมื่อนางสาวงามได้คลอดบุตรออกมา นายคะนองไม่ยอมรับผิดชอบและเลี้ยงดู กลับนำไปให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเลี้ยงดู โดยขาดความรับผิดชอบ ทำให้ชาวบ้านนั้นเดือดร้อนและได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของนายคะนอง

โทษ ให้ออกจากราชการ⁸

⁶มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2531 เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2531 (รายชื่อที่ 298/2531).

⁷หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/4061 ลงวันที่ 14 เมษายน 2529.

⁸หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/964 ลงวันที่ 21 มกราคม 2530.

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัย ไม่ร้ายแรง

1. นายทวี ข้าราชการครุผู้มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ได้ร่วมประเวณีกับ ข้าราชการครูหญิงโสดซึ่งบรรจุใหม่โดยความสมัครใจยินยอมกันทั้งสองฝ่าย มีใช้เกิดจากการ หลอกลวงให้ร่วมประเวณีด้วยและมีได้ก่อให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวเดิมแต่อย่างไร
โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 2 ชั้น⁹

2. นายอาทิตย์ ข้าราชการครู ขณะที่ยังมิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการครูนั้น ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวดวงจันทร์ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน ต่อมานายอาทิตย์ได้รับการบรรจุ เป็นข้าราชการครูแล้ว ได้ปฏิเสธความรับผิดชอบที่จะสมรสกับนางสาวดวงจันทร์ และนายอาทิตย์ได้ ทำการสมรสกับหญิงอื่น เป็นเหตุให้นางสาวดวงจันทร์เสียใจและตั้งยานิชมาตัวตายแต่แพทย์ช่วย ชีวิตไว้
โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน¹⁰

3. นายวง ข้าราชการครู ได้มีความสัมพันธ์ถึงขั้นร่วมประเวณีกับนางสาวยิณี แล้ว ไม่ยอมไปสู่ขอแต่งงานตามที่สัญญาไว้ เมื่อความทราบถึงผู้ใหญ่ นายวงเกรงว่าจะเกิดเรื่องจึงยอม แต่งงานด้วย แต่ไม่ยอมจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย และไม่ยอมอยู่กินกันฉันสามีภรรยา จนถูก ร้องเรียน
โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 1 เดือน¹¹

⁹ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนคร ปกปิด ที่ นร 0108/15147 ลงวันที่

30 ตุลาคม 2530.

¹⁰ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2528 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2528 (รายชื่อ 1628/2528).

¹¹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 4/2530 เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2530 (รายชื่อ 130/2530).

7. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน

กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิงไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิงไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แม้ว่าการที่ไม่มีความสัมพันธ์นั้นจะเป็นเหตุให้ครอบครัวต้องแตกแยกหรือหย่าร้าง โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แล้วจึงสามารถวางหลักกรณีที่ข้าราชการครูไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกันนี้แม้ว่าการที่ไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะทำให้ครอบครัวของตนต้องแตกแยกหรือหย่าร้างกัน¹² แต่อย่างไรก็ตามถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่ามีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกันซึ่งเป็นเหตุเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครูที่สังคมยกย่องให้เป็นบุษย์บุคคลหรือทำให้ครอบครัวของตนเกิดความเข้าใจผิดจนเป็นเหตุให้มีการร้องเรียน¹³ ดังนั้นถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 แต่ถ้าเป็นกรณีที่ข้าราชการครูนั้นยังไม่มีครอบครัว และไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยแต่อย่างใด¹⁴

¹²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในการประชุมครั้งที่ 46/2531 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2531, มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 1/2532 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2532 และหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/8142 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2532.

¹³หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/65 ลงวันที่ 5 มกราคม 2532.

¹⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 10/2529 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2529 (รายชื่อ 361/2529) และตามนัยหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/8897 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2530.

ตัวอย่างที่ 1: ความเป็นส่วนตัวไม่ร้ายแรง

1. นายเจ้เจจ ชำราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ต่อมานายเจ้เจจ มาทำการสอนที่โรงเรียนสามัคคีศึกษาซึ่งนางสาวน้อยชำราชการครูได้ทำการสอนอยู่ที่โรงเรียนดังกล่าว บุคคลทั้งสองมีความสนิทสนมกันมาก เป็นพิเศษมักจะไปรับประทานอาหารร่วมกันและไปมาหาสู่กันที่บ้านนางสาวน้อย จากการสอบสวนไม่ปรากฏว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แต่ นายเจ้เจจ เลี้ยงดูครอบครัวไม่เต็มตามอัตภาพทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน

โทษ ลดชั้นเงินเดือนคนละจำนวน 1 ชั้น¹⁵

2. นางสาวสุคนธ์ ชำราชการครู มีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ได้มีความสนิทสนมกับ นายลักษณะชำราชการครูโรงเรียนเดียวกัน โดยปรากฏว่าบุคคลทั้งสองมักจะคุยด้วยกัตามลำพังในห้อง นักรูและห้องพยาบาล บางครั้งก็โอบกอดกัน เวลาที่นางสุคนธ์เปลี่ยนเสื้อผ้าในห้องพยาบาล นาย ลักษณะจะต้องเข้าไปอยู่ด้วยทุกครั้งเสมอ เมื่อออกไปรับประทานอาหารบางครั้งก็เดินเกาะแขนหรือ เกาะเอวหรือนั่งซ้อนท้ายจักรยานยนตร์ออกไป นายลักษณะให้การยอมรับกับสามีของนางสุคนธ์ว่ารักนาง สุคนธ์แบบหนุ่มสาวจริง แต่จากการสอบสวนยังรับฟัง ไม่ได้ว่าทั้งคู่มีความสัมพันธ์ถึงขั้นร่วมประเวณีกัน

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น¹⁶

3. นายเด่น ชำราชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนางรัตน์โดยชอบด้วยกฎหมายมี บุตรด้วยกัน 1 คน ต่อมานายเด่นได้ให้ความสนิทสนมกับนางสาวนวลชำราชการครูโรงเรียนเดียวกัน เพราะทั้งสองเคยศึกษาที่วิทยาลัยครูเดียวกัน และชั้นเรียนที่นายเด่นกับนางสาวนวลทำการ สอนก็อยู่ใกล้กัน นายเด่นจึงได้ไปหาคูขี้หอมหรือกับนางสาวนวลบ่อย ๆ ทั้งในและนอกเวลา ราชการ ในตอนกลางวันก็จะรับประทานอาหารด้วยกัน ผู้บังคับบัญชาจึงได้ว่ากล่าวตักเตือน แต่ นายเด่นหารับฟังไม่ ต่อมานายเด่นมีเรื่องทะเลาะกับนางรัตน์เป็นประจำและได้ไปจดทะเบียนหย่า กับนางรัตน์ในเวลาต่อมา แล้งจึงไปจดทะเบียนสมรสกับนางสาวนวล จากการสอบสวนไม่ปรากฏ

¹⁵มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 30/2530 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2530 (รายชื่อ 1224-1225/2530).

¹⁶มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 31/2529 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 1322/2529).

นยานหลักฐานว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน ไปกว่าการสนิทสนมพูดคุยกันก่อนที่จะ ไปจดทะเบียน สมรสกัน

โทษ ตัดเงินเดือนนายเด่นจำนวน 10% เป็นเวลา 1 เดือน และภาคทัณฑ์นางสาวนวล¹⁷

4. นางรุจี ชำรชการครู ได้จดทะเบียนสมรสกับนายสมศักดิ์ โดยชอบด้วยกฎหมาย และมีบุตรด้วยกัน 2 คน ต่อมานายสนิทสอบบรรจุเข้ารับราชการครูและได้รับการบรรจุที่โรงเรียน ที่นางรุจีทำการสอนอยู่ นายสนิทได้ขออนุญาตย้ายอยู่ที่บ้านนางรุจี โดยความเห็นชอบของนายสมศักดิ์ ต่อมาผู้มีเหตุนำนางรุจีนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ของนายสนิทไปและกลับบ้านเสมอ นอกจากนั้นบุคคล ทั้งสองยังร่วมรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน เมื่อผู้บังคับบัญชาเรียกบุคคลทั้งสองไปว่ากล่าวตักเตือน นายสนิทจึงย้ายไปเข้าบ้านอยู่ที่อื่น ส่วนนางรุจียังคงอยู่ที่บ้านกับนายสมศักดิ์และบุตร ภายหลังจึงได้ มีเรื่องทะเลาะและยื่นฟ้องหย่านายสมศักดิ์ต่อศาล

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 2 เดือน¹⁸

5. นายสุทธิ ชำรชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วคือนางอำไพ ต่อมา นายสุทธิมีความสนิทสนมกับนางสาวเขาวภาบุตรสาวของแม่ค้าขายอาหาร การปฏิบัติตนระหว่าง นายสุทธิกับนางสาวเขาวภาทำให้นางอำไพเกิดความไม่พอใจและมีเรื่องทะเลาะกันในครอบครัว นางอำไพจึงร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชา

โทษ ภาคทัณฑ์¹⁹

¹⁷มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 20/2528 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2528 (รายชื่อ 951-952/2528).

¹⁸มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 21/2528 เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2528 (รายชื่อ 975/2528).

¹⁹มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 10/2530 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2530 (รายชื่อ 374/2530).

ตัวอย่างที่เห็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายเป็ด ข้าราชการครู ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวไก่ ซึ่งเป็นศิษย์ของตนถึงขั้นร่วมประเวณีกัน เมื่อเรื่องนี้ออฉนวนนายเป็ดเกรงว่าจะถูกค่าเงินบาททางวินัย จึงยอมไปสู้อและแต่งงานโดยไม่ยอมจดทะเบียนสมรสกับนางสาวไก่ และระหว่างนายเป็ดยังได้ไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับหญิงอื่นอีกคนหนึ่งถึงกับไปจดทะเบียนสมรสด้วย เมื่อถูกบิดามารดาของนางสาวไกร้องเรียนผู้บังคับบัญชา นายเป็ดจึงไปจดทะเบียนหย่ากับหญิงคนนั้นและจดทะเบียนสมรสกับนางสาวไก่ แต่ก็มีได้สนใจที่จะอยู่กับนางสาวไก่ ทั้งยังตบตีทำร้ายร่างกายนางสาวไก่ ในที่สุดได้ไ้กับนางสาวไก่ไปจดทะเบียนหย่าโดยสัญญาว่าเมื่อจดทะเบียนหย่าแล้วจะอยู่กับฉันสามีภรรยาต่อไป แต่นายเป็ดก็ได้ปฏิบัติตามสัญญาและยังได้กักขังนางสาวไก่ไว้ในบ้านพักอีกด้วย

โทษ ปลดออกจากราชการ²²

2. นายสมิคร ข้าราชการครู ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับเด็กหญิงจงดล ถึงขั้นร่วมประเวณีกันขณะที่เด็กหญิงจงดลกำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และมีการเขียนจดหมายติดต่อกันหลายฉบับ นายสุทินบิดาของเด็กหญิงจงดลจึงได้ไปร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับนายสมิคร ต่อมานายสมิครจึงขอให้ผู้บังคับบัญชาไปพบกับนายสุทินเพื่อให้ชกถอนคำร้องทุกข์ แต่นายสุทินไม่ยอม และได้มีการร้องเรียนกันขึ้น

โทษ ไล่ออกจากราชการ²³

3. นายอำนาจ ข้าราชการครู มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวกัลยา ตั้งแต่เมื่อครั้งที่นางสาวกัลยาเป็นนักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จนเป็นที่ทราบในหมู่ข้าราชการครูและนักเรียนตลอดจนญาติของนางสาวกัลยาและภรรยาของนายอำนาจถึงขั้นไปเที่ยวและนอนค้างคืนจนได้มีการร่วมประเวณีกัน ต่อมาญาติของนางสาวกัลยาได้ไปเจรจาทกลงกับนายอำนาจให้รับผิดชอบ

²² พังงส์ สีสำนึก เลขชาติการนายกรัฐมนตรื ปกปิด ที่ นร 0108/1362 ลงวันที่

28 มกราคม 2530.

²³ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 1/2527 เมื่อวันที่ 6

มกราคม 2527 (รายที่ 26/2527).

แต่นายอำเภวย ไม่ยอมรับหรือปฏิเสธ แต่ภรรยาของนายอำเภวย ได้ตกลงยินยอมจ่ายเงินเป็นค่าเสียหาย
ไว้เป็นจำนวนเงิน 30,000 บาท

โทษ ให้ออกจากราชการ²⁴

4. นายชัยศ ชำราชการครู ได้รู้จักกับนางสาวอุบลตั้งแต่นางสาวอุบลเป็นเด็กเรียน
อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ต่อมาในระหว่างปิดภาคเรียนที่ 1 ปี
การศึกษา 2526 นางสาวอุบลได้หนีออกจากบ้านไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่กับนายชัยศ หลังจาก
เมื่อนางสาวอุบลได้ไปอยู่กับนายชัยศในลักษณะสามีภรรยา และนางสาวอุบลได้ขอลาออกจาก
โรงเรียนและรับว่าได้ร่วมประเวณีกับนายชัยศจริง

โทษ ปลดออกจากราชการ²⁵

5. นายวิชัย ชำราชการครู มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวเมทินีศิษย์ของตนถึง
ขั้นร่วมประเวณีกัน ต่อมานางสาวเมทินีตั้งครรภ์ นายวิชัยได้นำนางสาวเมทินีไปให้หมอทำแท้ง
เมื่อบิดามารดาของนางสาวเมทินีทราบจึงให้นางสาวเมทินีออกจากโรงเรียน และเรียกค่าทำขวัญ
45,000 บาท

โทษ ไล่ออกจากราชการ²⁶

9. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับศิษย์ไม่ถึง
ขั้นร่วมประเวณีกัน

กรณีที่ข้าราชการครูชายหรือข้าราชการครูหญิง ไม่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับศิษย์ไม่ถึงขั้น
ร่วมประเวณีกัน กรณีจะเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงแล้วแต่ข้อเท็จจริง

²⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 24/2529 เมื่อวันที่ 11
กรกฎาคม 2529 (รายชื่อ 964/2529).

²⁵มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 36/2529 เมื่อวันที่ 3
ตุลาคม 2529 (รายชื่อ 1611/2529).

²⁶มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 33/2527 เมื่อวันที่ 28
กันยายน 2527 (รายชื่อ 803/2527).

จริงและพฤติการณ์เป็น เรื่อง ๆ ไปว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะเป็นการทำให้ สื่อมเสียวเกียรติศักดิ์ ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของข้าราชการครูและสังคมรังเกียจหรือไม่ เป็นประการสำคัญ ถ้าเป็น การกระทำที่แสดงถึงความไม่สมควรอย่างยิ่งแม้ว่าจะไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีก็ถือว่าเป็นการกระทำ ผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แต่ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำไม่เหมาะสมในฐานะที่เป็นข้าราชการครู ไม่ควร จะต้องประพฤติปฏิบัติ เช่น จับมือถือแขน ให้ความสนใจกับภักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ²⁷ หรือ เขียนจดหมายถึงกันในลักษณะของความรักกัน²⁸ ดังนั้นก็ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายมรรคผล ข้าราชการครู ได้ชักชวนนางสาวมาริสานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นศิษย์ไปเที่ยวที่บ้านตนที่ต่างจังหวัด โดยเดินทางออกจากกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2522 เวลา 19.00 นาฬิกา กลับถึงกรุงเทพมหานครในวันที่ 6 กันยายน 2522 เวลา 07.00 นาฬิกา ซึ่งจากการสอบสวนได้ความว่าขณะที่บุคคลทั้งสองพักอยู่ในห้องเดียวกันนั้น นายมรรคผลได้กอดจูบลูบคลำนางสาวมาริสานักเรียน โดยไม่ได้มีการร่วมประเวณีกันแต่อย่างใด

โทษ ให้ออกจากราชการ²⁹

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นายอเนตต์ ข้าราชการครู ได้เขียนจดหมายถึงนางสาวพรณงามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นศิษย์โดยฝากไปกับเพื่อนของนางสาวพรณงาม และได้ไปหานางสาวพรณงาม

²⁷ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 18/2525 เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2525 (รายชื่อ 272/2525).

²⁸ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 30/2529 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 1281/2529).

²⁹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 18/2524 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2524 (รายชื่อ 80/2524).

อยู่เป็นประจำ ครึ่งสุดท้ายได้เขียนจดหมายลงวันที่ 20 มกราคม 2526 สารภาพรักกับนางสาวพรพรรณงามและอยากจะพบโดยข้อความในจดหมายลงท้ายว่า"รักเธอ"

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 6 เดือน³⁰

2. นายจิต ชำราชการครู ได้ช่วยนางสาวกนกวรรณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปเที่ยวในขณะที่โรงเรียนปิดเทอม ในระหว่างทางได้พานางสาวกนกวรรณไปรับประทานอาหาร เมื่อได้เที่ยวด้วยกันแล้ว นายจิตได้พานางสาวกนกวรรณเข้าโรงแรมสุขสันต์โมเต็ล ขณะที่นายจิตเข้าห้องน้ำ นางสาวกนกวรรณได้หนีออกมาได้

โทษ ลดเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น³¹

3. นายอนุ ชำราชการครู ซึ่งเป็นครูสอนและควบคุมการฝึกซ้อมนักกีฬา ได้ให้ความสนใจแก่นักเรียนหญิงมากเป็นพิเศษกล่าวคือลอบศีรษะ จับไหล่ และโอบไหล่หุ่กุดยและให้เงินเด็กนักเรียนหญิงบางคนใช้ โดยเฉพาะให้ความสนใจเด็กหญิงพนมวรรณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากเป็นพิเศษ เช่น ขณะฝึกซ้อมกีฬาและขณะป่วยด้วยการทายาและซื้อของฝาก ให้เสื้อกันหนาวยืมใช้ เป็นต้น

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10 % เป็นเวลา 2 เดือน³²

4. นางสาวสมศรี ชำราชการครู เป็นครูสอนภาษาอังกฤษเทคนิคนักเรียนช่างอุตสาหกรรมของวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง ต่อมาในปีการศึกษา 2523 นางสาวสมศรีได้มีความสัมพันธ์กับนายชาติรักษ์ วัฒนแพนโกเฝ้าซึ่งเป็นศิษย์ของตน โดยนายชาติรักแตกต่างจากนักเรียนทั่วไปคือ มีอายุ 25 ปี เป็นลูกจ้างชั่วคราวของเทศบาลเมืองในจังหวัดนั้น และนายชาติรักมีภรรยาคนหนึ่ง ดังนั้นนางสาวสมศรีจึงได้เรียกนายชาติรักให้ทำธุระด้วยเสมอ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เป็นที่

³⁰มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 38/2527 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2527 (รายชื่อ 914/2527).

³¹มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 42/2528 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2528 (รายชื่อ 1745/2528).

³²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 43/2528 เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2528 (รายชื่อ 1757/2528).

ครหาถึงหาของครูอาจารย์และนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคเห็นว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์

จดโทษ ให้ว่ากล่าวตักเตือน³³

5. นางอัมพร ข้าราชการครู มักจะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับนายศิริชัย โดยมักจะมีการพูดคุยกันที่โต๊ะของนางอัมพร ในห้องพักครูอยู่เป็นประจำ และได้ให้นายศิริชัยเก็บหนังสือไว้ในโต๊ะของตน รวมทั้งมีการปลัดกันใส่เสื้อหนาวตัวเดียวกัน นางอัมพรมักจะไปรับส่งนายศิริชัยระหว่างบ้านกับโรงเรียน และไปเที่ยวกันในวันหยุดบ่อยครั้ง ครึ่งหนึ่งระหว่างที่บุคคลทั้งสองไปเที่ยวด้วยกันก็ได้นั่งในรถคู่กันตลอดเวลา และบางครั้งนายศิริชัยนั่งหลับเอาพียงนางอัมพรจนทำให้นักเรียนต่างพากันสงสัยในความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสอง

โทษ ภาคทัณฑ์³⁴

10. กรณีข้าราชการครูชายและข้าราชการครูหญิงประพฤติผิดทางเพศในเรื่องอื่น ๆ

การที่จะถือว่าข้าราชการครูประพฤติผิดทางเพศในเรื่องอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอันจะเป็นการกระทำผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ร้ายแรง จะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์และความรู้สึกของสังคมที่มีต่อการกระทำนั้น การที่ข้าราชการครูไปกระทำการชู้สาวหรือกระทำชำเราหรือกระทำอนาจารซึ่งถือว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ศิษย์ของตนความรู้สึกของสังคมที่มีต่อการกระทำนั้นจะไม่รุนแรงเท่ากับการที่ข้าราชการครูไปกระทำต่อศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแลของตน ดังเห็นการที่ข้าราชการครูไปกระทำการชู้สาวหรือกระทำชำเราหรือเพียงแต่พยายามชู้สาวหรือกระทำชำเรา ศิษย์ของตนจะต้องลงโทษไล่ออกจากราชการหรืออย่างต่ำต้องลงโทษปลดออก

³³มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 12/2526 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2526 (รายชื่อ 755/2526).

³⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 10/2529 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2529 (รายชื่อ 343/2529).

จากราชการเท่านั้น³⁵ แต่ถ้าเพียงเห็นการทำอนาจารก็สามารถที่จะลงโทษให้ออกจากราชการ
ได้³⁶ แม้ว่าจะมีการถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาก็ไม่ทำให้หมดไปได้³⁷ เพราะการที่ข้าราชการ
ครูได้กระทำการอนาจารโดยการจับต้องของสงวนของศิษย์โดยมิได้มีความมุ่งหมายที่จะกระทำอะไร
เกินเลยไปถึงขั้นพยายามช่มช้้นกระทำชำเรา แสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูผู้ใดมิเจตนาชั่วร้าย
จึงสมควรได้รับการปรานีโดยการลงโทษให้ออกจากราชการ³⁸ แต่ถ้าการกระทำนั้นไม่ถึงขั้น
กระทำการอนาจารแต่เป็นเพียงการกระทำในลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น จับเนื้อต้องตัว จับ่า
จับไหล่ ลูบศีรษะ หรือกระทำการในลักษณะอื่นที่ไม่ถึงขั้นอนาจาร ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง
ตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518³⁹ อย่างไร
ก็ตาม ถ้าเป็นเพียงการถูกเนื้อต้องตัวศิษย์ด้วยความเห็นใจถือว่าไม่มีเจตนากระทำการอนาจารอันจะ
เป็นความผิดทางวินัยแต่อย่างใด⁴⁰

ส่วนการที่ข้าราชการครูประพฤติผิดทางเพศในเรื่องอื่น ๆ กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ศิษย์
กรณีจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ร้ายแรงก็แล้วแต่ข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์เป็น
เรื่อง ๆ ไป ถ้าเป็นการช่มช้้นกระทำชำเราหรือพยายามช่มช้้นกระทำชำเราหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภรรยา
ของตนแล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ

³⁵ หนังสือนำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/414 ลงวันที่

12 มกราคม 2530.

³⁶ หนังสือนำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/1212 ลงวันที่

1 กุมภาพันธ์ 2531.

³⁷ หนังสือนำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/2530 ลงวันที่

25 กุมภาพันธ์ 2531.

³⁸ มติ ก.ค. ในการประชุมครั้งที่ 25/2530 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2530.

³⁹ หนังสือนำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/16645 ลงวันที่

30 ธันวาคม 2531.

⁴⁰ หนังสือนำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13235 ลงวันที่

2 พฤศจิกายน 2531.

ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 อันอาจได้รับโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ แล้วแต่กรณี⁴¹ แต่ถ้าเป็นเพียงการกระทำอนาจาร เช่น ทำการลวนลาม โอบกอด⁴² จับหน้าอก⁴³ จับอวัยวะเพศหรือจูบปาก⁴⁴ เบื้องต้น หรือเป็นการกระทำในลักษณะที่ไม่เหมาะสมอย่างอื่น เช่น พุดจาเกี้ยวพาริยาในงานของคู่สาว⁴⁵ หรือหลอกพาเข้าโรงแรม⁴⁶ ดังนี้แล้วถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายเทพ ข้าราชการครู ได้เรียกเด็กหญิงละมัยให้มาช่วยทำความสะอาดห้องสมุด ห้องพยาบาลในวันหยุด ขณะเด็กหญิงละมัยทำความสะอาดอยู่ในห้องพยาบาล นายเทพได้เดินเข้ามาในห้องพยาบาลแล้วปิดประตูห้อง จากนั้นได้ทำการข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงละมัยที่เตียงในห้องพยาบาลและกำขั้วนมให้บอกใคร และนายเทพได้ร่วมประเวณีกับเด็กหญิงละมัยอีก 2 ครั้ง จนกระทั่งเกิดเรื่องขึ้น นายเทพจึงได้ยินยอมชดใช้เงินค่าเสียหายจำนวน 30,000 บาท ให้แก่

⁴¹หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ สร 0108/6863 ลงวันที่ 23 เมษายน 2525.

⁴²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 1/2529 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2529 (รายชื่อ 20/2529).

⁴³มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 29/2529 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 1189/2529).

⁴⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 42/2527 เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2527 (รายชื่อ 985/2527).

⁴⁵มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 45/2527 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2527 (รายชื่อ 1101/2527).

⁴⁶มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 30/2529 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2529 (รายชื่อ 1282/2529).

มารดาของเด็กหญิงละมัย

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁴⁷

2. นายไพศาล ข้าราชการครู ได้ชวนนายสิงห์โตซึ่งเป็นศิษย์ของตน ไปเที่ยวและรับประทานอาหารด้วยกันระหว่างเดินทางกลับบ้านพักครู นายไพศาลได้หยุดรถเพื่อลงไปปัสสาวะ โดยให้นายสิงห์โตลงไปด้วย เมื่อปัสสาวะเสร็จแล้วนายไพศาลได้รู้ดริบและล้างเอาอวัยวะเพศของนายสิงห์โตออกมาอมและดูดจนสำเร็จความใคร่

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁴⁸

3. นายสมภพ ข้าราชการครู เคยพูดจาแสดงความรักต่อนางสาวสนธยา ข้าราชการครูด้วยกัน ในวันที่เกิดเหตุนายสมภพอาสาพานางสาวสนธยาไปประชุมกลุ่มที่โรงเรียนโพนียงปรากฏว่านายสมภพได้พานางสาวสนธยาไปในเส้นทางลัดอันเป็นป่าเปลี่ยว แล้วได้จุดธูปและเสื่อของนางสาวสนธยาให้ล้มลงเพื่อจะชำขึ้น แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากมีราษฎรผ่านมาพบ หลังจากนั้นนายสมภพได้พยายามขอลดทะเบียนสมรสกับนางสาวสนธยาเพื่อให้พ้นจากความผิดทางวินัย แต่นางสาวสนธยาไม่ยินยอม

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁴⁹

4. นายประสิทธิ์ ข้าราชการครู ได้สั่งให้เด็กหญิงอรัญญาภักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาสอบวิชาผลศึกษาที่โรงเรียนในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2527 ซึ่งเป็นวันหยุดเพราะเป็นวันมาฆบูชา เมื่อสอบเสร็จแล้วนายประสิทธิ์ได้พาเด็กหญิงอรัญญาไปดูภาพยนตร์สองต่อสอง โดยในขณะที่ดูภาพยนตร์นั้น ปรากฏว่านายประสิทธิ์ได้กระทำการอันไม่เหมาะสมต่อเด็กหญิงอรัญญา เช่น จับมือ แอบทักทายก้นหน้าผาก จูบแก้ม

⁴⁷ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/13430 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2528.

⁴⁸ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 4/2533 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2533 (รายชื่อ 96/2533).

⁴⁹ มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 27/2525 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2525 (รายชื่อ 417/2525).

โทษ ให้ออกจากราชการ⁵⁰

5. นายชำนาญ ชำราชการครู เป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยครูแห่งหนึ่ง มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ได้ใช้อุบายหลอกลวงนางสาวสร้อยทองนักศึกษาในวิทยาลัยครูแห่งนั้น เข้าไปในโรงแรมและซ่มซมในกระทู้เรา นางสาวสร้อยทองจนสำเร็จความใคร่ หลังจากนั้นก็แยกชำนาญซ่มซมนางสาวสร้อยทองให้ยอมร่วมประเวณีกับตนมาตลอด แม้นางสาวสร้อยทองเรียนจบได้ รับการบรรจุเป็นข้าราชการครูที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง นายชำนาญก็ไม่ยอมหยุดพฤติกรรมดังกล่าว ทั้งยังพยายามขัดขวางไม่ให้นางสาวสร้อยทองคบหาเพื่อนผู้ชายคนใด ทำให้เพื่อนผู้ชายของนางสาวสร้อยทองต้องเลิกร้างกันไป ต่อมานางสาวสร้อยทองตั้งครรภ์ นายชำนาญก็ไม่ยอมรับผิดชอบ จนนางสาวสร้อยทองต้องไปทำแท้ง

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁵¹

ตัวอย่างที่เห็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นายชัยยุทธ ชำราชการครูโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในวันที่ 20 มกราคม 2526 โรงเรียนได้จัดกิจกรรมค่ายพักแรมลูกเสือ-ยุวกาชาด เวลาประมาณ 20.00 นาฬิกา นายชัยยุทธได้เรียกนางสาวโสภาซึ่งเป็นศิษย์ไปพบที่ห้องพักสั่งให้ทำความสะอาดห้อง เมื่อทำความสะอาดเสร็จ นายชัยยุทธได้ตามนางสาวโสภาไปส่งที่บ้านพัก ขณะเดินทางกลับที่บ้านพัก นายชัยยุทธได้ใช้มือโอบไหล่ของนางสาวโสภา ต่อมามารดาของนางสาวโสภาจึงได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และมีการตกลงจ่ายค่าทำขวัญ 14,000 บาท มารดาของนางสาวโสภาจึงได้ถอนคำร้องทุกข์

โทษ ลดขั้นเงินเดือนจำนวน 1 ขั้น⁵²

⁵⁰มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 30/2528 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2528 (รายชื่อ 1373/2528).

⁵¹หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปกปิด ที่ นร 0108/12102 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2531.

⁵²มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 8/2528 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2528 (รายชื่อ 386/2528).

2. นายชจร ชำราชการครู ได้สั่งให้เด็กหญิงเกสร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้นำข้าวสารซึ่งได้ซื้อจากร้านค้าให้ไปส่งที่บ้านแม่ จากนั้นได้ชวนเด็กหญิงเกสรไปดูดอกไม้ใกล้บ้าน ในขณะที่เดียวกันได้ถือโอกาสสอดจาลวนลาม จับเนื้อตอตัวของเด็กหญิงเกสรโดยใช้มือขวาอุบแทน แล้วจับวาง มือซ้ายโอบไหล่ทำท่าจะจูบ แต่เด็กหญิงเกสรขัดขืนและหลบหนีไปได้
โทษ อดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁵³

3. นายฉงน ชำราชการครู มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ขณะที่ภรรยาของนายฉงนไม่อยู่บ้านคงอยู่แต่ นายฉงนกับนางสาวสนิทคนรับใช้ซึ่งกำลังเอาแม่ให้บุตรของนายฉงนดื่มอยู่ในห้องนอนของนางสาวสนิท ปรากฏว่านายฉงนได้เปิดประตูห้องนอนเข้าไปปลุกปล้ำกอดจูบและจับนม แต่นางสาวสนิทได้ต่อสู้ดิ้นรนและวิ่งหนีออกมาได้ วันรุ่งขึ้นนางสาวสนิทได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แต่ในที่สุดพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องนายฉงน นางสาวสนิทไม่พอใจจึงฟ้องต่อศาลเอง ปรากฏว่านายฉงนยอมชดใช้ค่าเสียหายให้ นางสาวสนิทจึงถอนฟ้อง
โทษ อดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁵⁴

4. นายพิชัย ชำราชการครู ได้ดื่มสุรารมึนเมาและแสดงกิริยาไม่เหมาะสมต่อนางสาวรัตนาและนางสาวสมฤดีชำราชการครูโรงเรียนเดียวกัน ขณะที่โรงเรียนได้จัดงานเลี้ยงส่งชำราชการครูของโรงเรียนโดยการใช้อัตีชา ตบไหล่ และดึงแขน นอกจากนี้ยังปรากฏว่านายพิชัย ได้แอบเข้าไปในห้องน้ำบ้านพักครูซึ่งนางสาวรัตนาและนางสาวสมฤดีพักอยู่ เมื่อนางสาวสมฤดีเข้าไปในห้องน้ำเพื่อจะอาบน้ำ นายพิชัยได้ใช้มือปิดปาก ปิดจมูก แต่นางสาวสมฤดีดิ้นรนและหนีออกมาได้
โทษ อดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁵⁵

⁵³มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 23/2526 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2526 (รายชื่อ 400/2526).

⁵⁴มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 31/2527 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2527 (รายชื่อ 765/2527).

⁵⁵มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 13/2527 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2527 (รายชื่อ 348/2527).

5. นายยอด ชำราชการครูโรงเรียนแห่งหนึ่งได้เข้าไปในหานางสาววิภาในห้องนักครูในเวลาประมาณ 12.30 นาฬิกา เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการเรียนการสอน ขณะที่นางสาววิภากำลังดูเอกสาร นายยอดซึ่งนั่งอยู่ข้าง ๆ ได้ใช้แขนโอบจะกอดและเอียงหน้าของตนทำท่าจะจูบนางสาววิภาจึงปัดแขนและต่อนายยอดว่าไม่ควรทำอย่างนี้ แล้วเดินออกจากห้องนักครูไป
โทษ ภาคทัณฑ์⁵⁶

2.7 มาตรฐานการลงโทษของข้าราชการประเภทอำนวยการประพฤตินิตินทางเพศ

การที่ข้าราชการประเภทอื่น ๆ กระทำผิดวินัยในเรื่องการประพฤตินิตินทางเพศนั้น จะเห็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ร้ายแรง จะต้องพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่และลักษณะของงานของข้าราชการที่ผู้รับผิดอยู่ เช่น เป็นเพียงฝ่ายปกครอง มีความใกล้ชิดกับประชาชน หากข้าราชการดังกล่าวมีความประพฤตินิตินทางเพศไม่ดีงาม ย่อมทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา ดังนั้นการที่ข้าราชการดังกล่าวไปกระทำผิดในเรื่องการประพฤตินิตินทางเพศจึงย่อมได้รับโทษหนักกว่าข้าราชการประเภทอื่นทั่วไปด้วย ในหัวข้อนี้จะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการลงโทษข้าราชการประเภทอื่น ๆ ในเรื่องการประพฤตินิตินทางเพศขององค์กรกลางการบริหารงานบุคคล เช่น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) ที่ได้มีมติตอบรับทราบหรือเปลี่ยนแปลงการลงโทษของข้าราชการที่ผิดการรายงานขึ้นไป

2.7.1 มาตรฐานการลงโทษของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

วินัยข้าราชการพลเรือนสามัญจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของราชการ เพื่อความเจริญ ความสงบเรียบร้อยของราชการ และเพื่อให้ราชการดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ การกระทำใดที่ไม่มีผลกระทบบรรเทือนถึงวัตถุประสงค์หลักทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว การกระทำ

⁵⁶มติ อ.ก.ค. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 33/2528 เมื่อวันที่

นั้นก็สมควรเป็นความผิดทางวินัย⁵⁷ การประณัติผิดทางเพศของข้าราชการพลเรือนสามัญก็เช่นเดียวกัน โดยปกติแล้วการกระทำไม่กระทบถึงวัตถุประสงค์ทางตรง แต่การกระทำนั้นอาจจะกระทบถึงวัตถุประสงค์ทางอ้อมได้ เช่น การที่ข้าราชการพลเรือนสามัญมีภรรยาอื่นนั้น ถ้าเขาอยู่สงบเรียบร้อยดีก็ไม่ใช่ความผิดวินัย แต่ถ้าถึงขั้นไปหึงหวงตบตีในที่ทำงานหรือมีการร้องเรียนว่าไม่รับผิดชอบเลี้ยงดู อย่างนั้นแล้วอาจจะนำความเสียหายมาสู่วงราชการ ทำให้ประชาชนเสื่อมความศรัทธาเชื่อถือในตัวข้าราชการพลเรือนสามัญ และจะทำให้เสื่อมความศรัทธาต่อทางราชการด้วยในที่สุด⁵⁸ ดังนั้นการประณัติผิดทางเพศบางกรณีของข้าราชการพลเรือนสามัญจึงถือว่าเป็นการผิดวินัยได้เช่นเดียวกัน

แนวทางการลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญในเรื่องการประณัติผิดทางเพศ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้าราชการครูแล้วจะเห็นว่าหลักการเกณฑ์คล้ายคลึงกัน โดยจะเป็นการพิจารณาถึงบทบัญญัติมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประณัติซึ่งจะต้องเข้าองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เกียรติของข้าราชการ ความรู้สึกของสังคม และเจตนาที่กระทำเป็นสำคัญ⁵⁹

การที่ข้าราชการพลเรือนสามัญมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นถึงขั้นร่วมประเวณีกัน ถ้าในขณะกระทำข้าราชการพลเรือนสามัญนั้น ได้รู้ว่าหญิงหรือชายนั้นมีคู่สมรสอยู่แล้ว หรือทำให้ครอบครัวได้รับความแตกแยก ถือว่าเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แม้จะเกิดจากความสับสนใจก็ตาม แต่ถ้าไม่รู้ว่าหญิงหรือชายนั้นมีคู่สมรสอยู่ ก็จะเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ส่วนการที่ข้าราชการพลเรือนสามัญไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับคู่สมรสของบุคคลอื่นไม่ถึงขั้นร่วมประเวณี ถ้าได้กระทำให้

⁵⁷ สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 2.

⁵⁸ สำนักงาน ก.พ., คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518, หน้า 3.

⁵⁹ มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 2/2529 เมื่อวันที่

ครอบครัวได้รับความเดือดร้อนแตกแยก หรือเป็นเหตุให้มีการร้องเรียนถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518⁶¹

การที่ข้าราชการพลเรือนสามัญมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับบุคคลอื่นที่ไม่เป็นคู่สมรสของผู้ใดถึงขั้นร่วมประเวณีกันหรือไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีกันนั้น แม้ว่าการกระทำนั้นจะทำให้ครอบครัวของตนเดือดร้อน⁶² หรือไม่รับเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง⁶³ ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ส่วนการที่ข้าราชการพลเรือนสามัญมีภรรยาไม่ถือว่าเป็นความผิดทางวินัย เว้นแต่จะทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน ใช้อุบายหลอกลวง⁶⁴ หรือไม่รับเลี้ยงดู⁶⁵ หรือกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญตกเป็นภรรยาไม่ชอบ⁶⁶ หรือจดทะเบียนสมรสซ้อน⁶⁷ เหล่า

⁶⁰มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2526 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2526.

⁶¹มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 26/2530 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2530.

⁶²มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 14/2530 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2530, ครั้งที่ 4/2530 เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2530 และครั้งที่ 38/2527 เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2527.

⁶³มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 28/2528 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2528.

⁶⁴มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2527 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2527.

⁶⁵มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 41/2527 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2527.

⁶⁶มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 6/2530 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2530.

⁶⁷มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 24/2528 เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2528.

ถือว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญประพฤติผิดทางเพศในเรื่องอื่น ๆ อันจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือวินัยไม่ร้ายแรงนั้นแล้วแต่ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การที่ข้าราชการพลเรือนสามัญช่มช้กระทำชำเราหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภรรยาของตนหรือนราภู้เยาว์⁶⁸ หรือกระทำการล่วงละเมิดจุกอกของผู้อื่นได้บังคับบัญชา⁶⁹ ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ส่วนการที่ข้าราชการพลเรือนสามัญประพฤติตนไม่เหมาะสมอย่างอื่น เช่น กระทำอนาจาร⁷⁰ จับมือหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภรรยาของตน⁷¹ แอบดูผู้หญิงอาบน้ำ⁷² เข้าไปในห้องนอนของหญิงอื่น โดยมีเจตนาจะช่มช้กระทำชำเรา⁷³ เหล่านี้ถือเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

ตัวอย่างที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1. นายเมือง ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสมหมาย ในขณะที่นางสมหมายยังเป็นภรรยาของนายประกอบซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของนายเมือง แม้ชยาน

⁶⁸มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 25/2530 เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2530.

⁶⁹มติ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ 22/2522 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2522.

⁷⁰มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 20/2530 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2530.

⁷¹มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 36/2530 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2530.

⁷²มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 1/2530 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2530.

⁷³มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2529 เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2529.

หลักฐานจะยังไม่พียงถึงขนาดร่วมประเวณีกัน แต่การที่นายเมือง ได้ติดต่อมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับภรรยาของนายประกอบผู้ได้บังคับบัญชาจนเป็นเหตุให้ครอบครัวของนายประกอบต้องแตกแยกหย่าขาดจากกัน

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷⁴

2. นายทอง ข้าราชการพลเรือนสามัญมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางอรวรรณซึ่งเป็นภรรยาของนายถาวรจมีเรื่องทะเลาะกันขึ้นระหว่างสามีภรรยา ทำให้ครอบครัวแตกแยกและเดือดร้อน

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷⁵

3. นายผาสุข ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้ลักลอบเป็นชู้กับนางกัญญาภรรยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของนายวรุดิตั้ง ๆ ที่นายผาสุขมีภรรยาอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับหญิงอื่นอีกหลายราย บางรายต้องทนทุกข์ทรมานจากการทำแท้ง เนื่องจากนายผาสุขไม่ยอมรับเลี้ยงดู

โทษ ให้ออกจากราชการ⁷⁶

ตัวอย่างที่เห็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นายพิเศษ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในวันที่ 13-14 ธันวาคม 2528 ทางจังหวัด ได้จัดฝึกอบรมเยาวชนเกี่ยวกับเกษตร โดยมีเยาวชนเข้าร่วมอบรมจำนวน 204 คน ขณะที่การแสดงของกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ นายพิเศษ ได้ดื่มสุรามึนเมาและได้เข้าไปนั่งแทรกในกลุ่มเยาวชน

⁷⁴มติ ก.พ. ในการประชุมครั้งที่ 6/2525 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2525.

⁷⁵มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 19/2528 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2528.

⁷⁶มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 22/2529 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2529.

หญิงซึ่งกำลังนั่งร่วมชั้นทานอาหารอยู่พร้อมกันหญิงนายพิเศษ ได้ใช้มือ โอบ ไหล่ และถือ โอกาสจับท้ายอก
 ยาวชนหญิงผู้หนึ่งจนยาวชนหญิงผู้หนึ่งร้องไห้

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน⁷⁷

2. นายจรัส ชำราชการพล เรือนสามัญ ได้กระทำอนาจารนางสาวหนู โดยการกอด
 ปล้ำเพื่อจะช่มชู้กระทำซ้ำเรา แต่กระทำไม่สำเร็จเนื่องจากนางสาวหนูร้องเอะอะชนก่อนซึ่ง
 พนักงานอัยการได้ฟ้องนายจรัสเป็นคดีอาญา และศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกนายจรัส
 1 ปี และปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้คดีถึงที่สุด

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน⁷⁸

3. นายประสิทธิ์ ชำราชการพล เรือนสามัญ ได้มีความสัมพันธ์ติดต่อกับนางวิภากรรยา
 ของนายแสง โดยไปมาหาสู่กันที่บ้านอีกแห่งหนึ่งที่มีบ้านแก่นายแสงอยู่ เพราะนายแสงกับนางวิภากรรยา
 เคยมีปากเสียงกันและต่างก็แยกบ้านกันอยู่ จนทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์
 ทางชู้สาวต่อกัน แต่ข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจนว่าบุคคลทั้งสองได้ร่วมประเวณีกัน

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน⁷⁹

4. นางสาวพลอย ชำราชการพล เรือนสามัญ ซึ่งเป็นพยาบาล ได้พานายสมพงษ์ เข้าไป
 ในห้องอุบัติเหตุของโรงพยาบาลที่นางสาวพลอยทำงานอยู่ และได้พลอดรักและกอดปล้ำกันจนมีผู้ช่วย
 ในปวดท้องอย่างหนัก เจ้าหน้าที่จึงไปตามนางสาวพลอยเพื่อบำบัดยาให้

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁸⁰

⁷⁷มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 20/2530 เมื่อวันที่
 3 กรกฎาคม 2530.

⁷⁸มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 14/2530 เมื่อวันที่
 14 พฤษภาคม 2530.

⁷⁹มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2529 เมื่อวันที่
 29 ธันวาคม 2529.

⁸⁰มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 33/2529 เมื่อวันที่
 3 พฤศจิกายน 2529.

5. นายเพ ชำราชการพล เรือนสามัญ ได้กระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบสามปี โดยใช้อวัยวะเพศต้นที่ด้านหลังของหญิงสาวบรรยณณ์ประจำทาง ซึ่งศาลมีคำพิพากษาปรับนายเพ จำนวน 5,100 บาท

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น^{๘๑}

6. นางสาวบานเย็น ชำราชการพล เรือนสามัญ มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนายสมปอง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่านายสมปองมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว โดยมีการติดต่อสนิทสนมกัน เกินกว่าเพื่อนร่วมงานที่จะพึงมีต่อกัน มีการไปรับประทานอาหารร่วมกันและเที่ยวเตร่กันตามลำพังจนเป็นเหตุให้ภรรยาของนายสมปองมีหนังสือร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชา

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 4 เดือน^{๘๒}

7. นายสอยดาว ชำราชการพล เรือนสามัญ ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาวอุทัยวรรณ จนกระทั่งบุคคลทั้งสองได้ร่วมประเวณีกัน ทั้ง ๆ ที่นายสอยดาวมีภรรยาและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ประกอบกับทราบว่านางสาวอุทัยวรรณมีคู่หมั้นอยู่แล้วจนเป็นเหตุให้นายไฟศาลซึ่งเป็นคู่หมั้นของนางสาวอุทัยวรรณร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชา

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น^{๘๓}

8. นายอุดม ชำราชการพล เรือนสามัญ ได้รู้จักกับหญิงมีสามีผู้หนึ่ง ซึ่งหญิงนี้มีความประพฤติไม่ค่อยดีและนายอุดมไม่ทราบว่าหญิงนี้มีสามีแล้ว เพราะแยกกันอยู่กับสามี ในวันที่ได้รู้จักกันก็ได้พากันไปรับประทานอาหารและได้พากันไปร่วมประเวณีที่โรงแรมแห่งหนึ่ง หลังจากเห็นนายอุดมก็ได้นำพาหญิงผู้หนึ่งซึ่งมีสามีอยู่ สวมท้องที่นายอุดมมีภรรยา โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว

^{๘๑}มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 14/2529 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2529.

^{๘๒}มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2528 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2528.

^{๘๓}มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2527 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2527.

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน⁸⁴

9. นางสาวปริศนา ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับ จ.ส.อ. ทวีป จนถึงขั้นร่วมประเวณีกัน โดยไม่ทราบว่า จ.ส.อ.ทวีป มีภรรยาอยู่แล้ว ต่อมาเมื่อทราบว่า จ.ส.อ.ทวีปมีภรรยาแล้วก็ยังติดต่อกันนอกจรรยาของ จ.ส.อ.ทวีปได้ร้องเรียนขึ้น หลังจากนั้น จ.ส.อ.ทวีป ได้หย่าขาดจากภรรยาแล้วได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวปริศนา

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁸⁵

10. นายสมภพ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางปราณีถึงขั้นร่วมประเวณีกัน แต่ขณะที่นายสมภพไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางปราณีนั้น ปรากฏว่านางปราณีได้แยกกันอยู่กับนายสุทธิสามิ โดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากนายสุทธิไปมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับหญิงอื่น และนางปราณีเคยถูกนายสุทธิใช้กำลังทำร้ายร่างกาย นางปราณีเคยขอหย่ากับนายสุทธิ แต่นายสุทธิไม่ยอมหย่าให้ หลังจากที่โดม ร้องร้องเรียนกันขึ้นมาแล้ว นายสุทธิจึงไปจดทะเบียนหย่ากับนางปราณี ซึ่งนายสุทธิให้การว่าเหตุที่ตนยินยอมจดทะเบียนหย่ากับนางปราณีเพราะต้องการเปิดโอกาสให้นางปราณีมีสามีใหม่ได้

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 4 เดือน⁸⁶

11. นายเชวง ข้าราชการพลเรือนสามัญ มีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ต่อมาได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวสุรีย์ โดยบอกว่ายังไม่เคยมีภรรยา นางสาวสุรีย์จึงยินยอมจดทะเบียนสมรสด้วย ภายหลังจากนางสาวสุรีย์ทราบว่านายเชวงมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วจึงได้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาและได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในข้อหาแจ้งความเท็จ ซึ่งพนักงานอัยการได้เป็นโจทก์ฟ้องนายเชวงต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาจำคุก 3 เดือน และปรับ 500 บาท

⁸⁴มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 17/2526 เมื่อวันที่

1 กันยายน 2526.

⁸⁵มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 39/2525 เมื่อวันที่

21 ตุลาคม 2525.

⁸⁶มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 12/2528 เมื่อวันที่

21 มีนาคม 2528.

โทษจำคุกให้หรือไว้มกำหนด 2 ปี

โทษ ลดชั้นเงินเดือนจำนวน 1 ชั้น⁸⁷

12. นายสม โภชน์ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับนางสาว อัมมิกาถึงขั้นร่วมประเวณีกัน ในขณะที่นายสม โภชน์ ได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติงานที่จังหวัดแห่งหนึ่ง เมื่อนายสม โภชน์ ได้เดินทางกลับมาปฏิบัติงานที่กรมเจ้าสังกัด ก็มิได้มีการติดต่อกับนางสาวอัมมิกาอีก นางสาวอัมมิกาจึงได้ยื่นฟ้องนายสม โภชน์ เป็นคดีแพ่งต่อศาลเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยอ้างว่า นายสม โภชน์ กระทำการอันเป็นการผิดสัญญาหมั้นและหลอกลวงนางสาวอัมมิกาซึ่งเป็นผู้เยาว์จน ตั้งครรภ์ได้ 7 เดือน ซึ่งศาลได้พิพากษาว่านายสม โภชน์ ได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง และให้นายสม โภชน์ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นางสาวอัมมิกา คดีถึงที่สุด

โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน⁸⁸

2.7.2 มาตรฐานการลงโทษของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

(ก.ม.)

เนื่องจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยมี 3 ประเภท คือ ประเภท ก. ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่สอนวิจัยและให้บริการทางวิชาการ ประเภท ข. ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางวิชาการ และประเภท ค. ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารและธุรการ⁸⁹ ซึ่งจากแนวพิจารณาการลงโทษของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) ในเรื่องการประพฤติดังทางเพศบางกรณีถ้าเป็นข้าราชการประเภท ข. ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางวิชาการ และประเภท ค. ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารและธุรการแล้วจะไม่ถือเคร่งครัดนัก ดังนั้นถ้าข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวไปทำความผิดในเรื่องการประพฤติดังทางเพศ

⁸⁷ มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 36/2530 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2530.

⁸⁸ มติ อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 21/2529 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2529.

⁸⁹ กฎบวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) ข้อ 11 ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507.

โทษ ไล่ออกจากราชการ⁹³

ตัวอย่างที่เห็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

1. นายพจน์ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ได้กระทำผิดโดยพยายามกระทำอนาจารลูกจ้างสตรีที่เลี้ยงบุตรของอาจารย์คนอื่นในและแนวบ้านพักเดียวกัน ซึ่งนายพจน์ได้ให้การรับสารภาพต่ออธิการบดี และลูกจ้างสตรีผู้เสียหายยอมยกโทษให้ งดโทษ โดยให้ทำทัณฑ์บนไว้เป็นหนังสือ⁹⁴

2. นายเวช ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ตำแหน่งหัวหน้ากองของมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่งยังไม่มีภรรยา ต่อมาได้มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับหญิงสาวซึ่งทำงานเป็นนักวิทยาศาสตร์ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง แต่ต่อมาภายหลังนายเวชไม่ยอมรับเลี้ยงดูจึงถูกหญิงสาวผู้ตั้งครรภ์เรียนต่อมหาวิทยาลัย ข้อเท็จจริงจากการสอบสวนรับฟังได้ว่าบุคคลทั้งสองได้สมัครใจที่มีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกันเองโดยไม่ได้มีการข่มขืนกระทำชำเรา หรือหลอกลวงแต่อย่างใด แม้ต่อมาภายหลังบุคคลทั้งสองจะได้เลิกร้างกันไป ก็เป็น เรื่องส่วนตัวไม่ เป็นความผิดวินัย

โทษ ไม่มี (ยุติเรื่อง)⁹⁵

⁹³มติ ก.ม. ในการประชุมครั้งที่ 7/2528 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2528.

⁹⁴มติ อ.ก.ม. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยฯ ในการประชุมครั้งที่ 8/2521 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2521.

⁹⁵อาจินต์ เพ็ททองพรรณ, "ปัญหากฎหมายว่าด้วยวินัยของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย", หน้า 108.